

**ТОГТСОН ТААЛЛЫН ТИЙН АГУУЛГЫГ ХУРААНГУЙЛАН
ТЭМДЭГЛЭСЭН, ГОЛ НОМЫН ДАЛАЙД ЗОРЧИХ
ЗАМЫН БИЧИГ ХЭМЭЭХ ОРШИВОЙ¹⁶³**

Лам, Манзшир, Янжинлхамд мөргөм үү.

Алин нэгэн гадаад, дотоод шүтэн барилдлагаат юмс бүгдийн мөнх хийгээд тасархайн хязгаараас хагацахуйн утгыг болгоогоод, шавь нарын махбодтой тааруулан заан зохиогч, бүхнийг болгоогч Шагжагийн хаан дор бишрэнгүйгээр мөргөс.

Алин түүгээр их, бага хөлгөний шашин нь мутарт даатгаад, амарлангуйн агаарт залрагч, ойрын 8 бодсадва, даатгагч 7 тэргүүтэн бодсад хутагтын чуулган нугууд мөргөлийн орон. Бурхан бээр иш үзүүлсэн ямарчлан эрхэм зарлигийн утга тааллыг тайлагч, их мэргэний замыг нээгч, замбутивийг үзэсгэлэнтэй үйлдэгч 6 чимэг, 2 дээд тэргүүтэн хутагтын орны бандида нугуудад бишрэнгүйгээр мөргөмүү.

Бурханы шашны их нарыг сэрүүн орон, харанхуй тивд татагч мэргэн хувилгааны хаан, түшмэл, хэлмэрч их бандида зэргээр заларсны зарлигийн ачийг санаснаар сүжгийн минь шар ус хөдөл юү.

Таван зууны төгсгөлд гэтэлгэгч зөөлөн эгшигт гэлэнгийн дүрээр Бурханы зохиол бүгдийг ганцаар зохиогч мэргэн, бүхнийг болгоогч Зонхавын сайн номлолыг үзэхүй цагт шинжлэл төгөлдөр хэн бээр ч үл биширнэм бэ?

Батын хүрдийн гурван нууцын огторгуйн агаараас бурхны шашны лянхуан садан дор зэргээр залрагч, өгүүлэхийн наран Ванчинчог тэргүүтэн буян төгс шашныг баригчид дор зүрхнээсээ биширье.

Бурхан бүхнээс үлэмж нигүүлсэлтэн, Төвд, Монголын оронд эхэн, дунд, адаг 3 бэлгэ төгс багш садан 30 гаруй багш нарын өлмийн лянхуад бодийг хүртэл оройгоороо тахъя.

Үүн дор шинэ оюун төгстөн нүгүүдийн тус зохилдуу чуулган, дагсал хаяж судлахын оньс бүгдийг шүтээд тогтсон тааллын далайн чанад хязгаар дор одохуйд жижиг номын замын бичиг чухалтай хэмээн хэлье. Утга түүн дор өөрт самбаа эс байвч хэмжээ төгс мэргэдийн номноос чухал чухал нугуудыг нэгэн зүгт хураагаад, мартсаныгаа санах тухайд бичсэн үүнийг чухалчилагч бусад нугууд байх аваас өөрийн дураар эдлэгтүн.

Тэр ч сайн оюуны эд лугаа төгс нугууд бээр хамаг түрүүн ямагт дор өөрийн хийгээд бусдын тогтсон тааллын гэм эрдмийг мэдэх хэрэгтэй. Яагаад гэвэл өөрийн багш хийгээд шашин дор ухааны мөрөөр татагдсан баттай сүсгийг үндсэндээ төрүүлэх хэрэгтэй. Ийм хэмээн “Төв үзлийн чимгээс”: Оюуны эд төгс бээр бусад ёсон дор ямар мэт шим үгүйг үзээд, тэр мэт тэдгээр аврал дор бишрэнгүй машид төрөх болно хэмээсэн. “Үлэмж ялгаатайн магтаалаас□: Тэрсүүд бусдын ном дор юун адил юун мэт сайтар санаваас, тэр адил тэр мэт итгэл тань дор миний сэтгэл сүсэглэхүй дор болно хэмээсэн хийгээд □Тэнгэрээс илүүгийн магтаалаас□: □Би нь бурханы зүгийг барихгүй, Сэржээ тэргүүтэнд бусдых гэж холд барьж уурлахгүй ч алин нэгэн зохис төгс үгт тэр ямагтыг багш дор огоот барина” хэмээн зарлигласан болой. Тиймийн тул үзлийн эндүүрэхүйн

¹⁶³ Орчуулсан Доктор С.Янжинсүрэн

газрыг тэвчих хийгээд би үгүйн нарийн бүдүүний зэргийг магадалж үйлдэхийн тулд өвөр бусдын тогтсон тааллын тийн агуулгыг товчилон хураах хийгээд ухаарахад хялбар болгоход хоёр буй. Нийт үзүүлэх хийгээд ялгамжтай үзүүлэх болой.

Анхан дор жир үзүүлэх: Тогтсон тааллын дууны утга, шинж чанар, гадаад дотоодын ялгамжаа гурваас анхдугаарт: тогтсон таалал хэмээх томъёо нь өөрөөс урласан бус бурхны ишээс гаржухуй. Ламгаравшивийн судраас: “Миний номын ёс тийн 2 бөгөөд, шашин хийгээд тогтсон таалал болой. Нялхас нугууд дор сургаал номлоно. Егүзэр нугууд дор тогтсон таалал” хэмээсэн болой. Үгийн тайлбар ч байна. Иш ухаан алин нэгэнд түшиглэн шийдвэрлэх хийгээд тангарагын утга тэр ямагтыг өөрийн оюуны нигуурт ёс түүнээс бусдад орхих үгүйн тул бүтээсний эцэст хэмээн хэлсэн юм. □Цэгсалаас□ нотолсны хязгаар, ухааны ишээр машид үзүүлснийг өөрийн зөвшөөрсний нотолгоо нь түүнээс цааш чанадад одох үгүй тул хязгаар гэсэн хэмээн зарлигласан мэт болой.

Хоёрдугаарт: Асар атгагаар хэтрүүлэхийн хувьд бусдыг няцаагаад, өөрийн оюун дор ухааны утгын орших ёсыг үнэн дор нотолсон тэр нь тогтсон тааллын мөн чанар. Энэ ёсыг ухааны мөрөөр өгүүлснээс тогтсон таалал хэмээн өгүүлжээ. Тэр ч бодгал дотор ялгаваас: тогтсон тааллаар оюун нь урвасан хийгээд урваагүй хэмээн 2 ялгана.

Анхдугаарх нь: Номын ёсыг эс судалсан, хамт төрсөн ухаанаар энэ ёсны амгалан төдийг бодно.

Хоёрдугаарх нь: Номын ёсыг судлаад суурь, мөр, үр гурвын тийн агуулгыг өөрийн оюундаа нотолсны ёсыг ухааны замаар эргүүлэн үйлдэгч болой.

Гуравдугаарх нь: Гадаад, дотоодын ялгаа төдий чухал дээд гурвыг үнэн авралын дрон дор ам аван энэ номтон, тэр мэт зөвшөөрдөггүй ч бурхны шашинтан бус хэмээнэ. Ам авах ёс ч мөрийн зэргээс гарсан мэтэд чухал дээд 3 эрдмээс мэдэн ам авах, бусад дор үл өгүүлэх 4 бүрдүүлэн аврал олсон дор үйлдэх болой.

Гадаад дотоодын ялгааг авралаар ялгах энэ нь Шивалха гэгээн, жовд Балдан Атиша хийгээд Богд Зонхав нарын таалсан адис машид их аньстай юм гэж номолсон. Гэвч гадаад, дотоодын тогтсон тааллыг өгүүлэгчийн ялгаа нь авралаар үл барам онолын үүднээс ялгарна.

Зарлигт багтдаг 4 тамгын хайлагнасан зүгт багтдаг нь манай аймгийнх, тэр мэт үл зөвшөөрөх зүгт багтдаг нь бусдын аймгийнх байна. Ийм хэмээн “Жамбалдагваас”: Өвөрмөц өгүүлэгч хийгээд, судартан, сэтгэлийн төдийтөн, төв үзэлтэний тогтсон таалал алин мөн ном тэргүүтнийг бурхан бээр тамгалж тавьсан хэмээсэн болой.

Тэр ч багш, шашин, үзэл гурвын үүднээс ялгана хэмээн номлосон буй. Манай аймгийнх нугуудын багш нь гэм бүгдийг арилгасан, эрдэм бүгдийг төгсгөсөн болмой. Сургаал нь: амьтанд хөнөөл үгүй. Үзэл нь: Ганцаар мөнхөд өөрийн эрхээр орших эзнийг үгүй дор зөвшөөрсөн.

Бусад аймаг нугууд нь үүний эсрэг. Багш нь: Гэм лугаа төгс, эрдэм төгс бус. Сургаал нь: Амьтныг хорлох. Үзэл нь: Амьтныг хорлох эзнийг зөвшөөрдөг. Ялгамжаа 3 болой. Бус аймаг гэх, гаднахууд, энэ ном бустан, тэрсүүд үйлдэгч нугууд нэгэн утгатай.

Өөрийн аймаг, дотоод, энэ номтон, бурхантан гэх нэгэн утгатай.

Хоёрдугаарх: Ерөнхий хийгээд тодруулж хэлбэл тэрсүүдийн тогтсон тааллыг товч үзүүлэх, дотоод тогтсон тааллыг жаахан ялгаад үзүүлбээс анхдугаарх бэлгэ чанар, •ялгал, номлох ёс гурваас, нэгдүгээрх, гадаад, дотоод тогтсон тааллын үүссэн ёс нь болвоос: энэ замбутив дээр хүмүүний нас хязгааргүй цагт арш Сэржээ хэмээгч 5 илт

мэдэл төгс нэгэн гарчээ. Тэрбээр өөрийн төрөлх билгүүний хүчээр маш их ном зохиогоод түүнийг дагагсадыг Данжамба юмуу Сэржава гэх болжээ.

Хүмүүний нас 2 түм байх үед арш Жайва гарч түүнийг дагагсадыг Жэрвүва юмуу Жайваба гэх болжээ. Бас арш Жигдэнма гэдэг мэтгэлцээн маргалдаанд машид мэргэн нэгэн гарчээ. Тэр өөрийн охинд тачаал үйлдэхийн тухайд урд хойд төрөл үгүй гээд буянд тус эрдэм, хилэнцэд гэм хор үгүй гэж буман шолго ном зохиов. Түүнийг даган баригчдыг мүдэг Жампэмба (тэрсүүд машид адаг богино ухаант) хэмээн нэрийдэв.

Түүний дараа арш Зэва гарчээ. Түүгээр Лхачин-Их тэнгэр өөрийн эхнэрийг сахиулсан дор эхнэр Ума шавьд дурлаад, өмнө нь очоод элдэв байдал аашийг үзүүлсэн ч арш Зэва зөвхөн хөлий нь үзээд санваар сахисанд Лхачин багш баясаад ном зохиох эрх өгөв. Гамиг-хөл нүдэт хэмээн нэрлэж түүнийг дагагсадыг Гамигва юмуу Ригважанба хэмээн алдаршуулжээ.

Шар шувууг өөрийн шүтээнд андуураад үгийн 6 утгыг олсон хэмээн хөөрөмшсөн арш Үгва гарчээ. Бусдын хаясан үлдэгдэлийг идэх журамтай арш Сэгсанг дагагсадыг Жэврагва хэмээсэн тэргүүтэн дараалан гарчээ.

Гадаад дотоод хоёрын аль нэг болдог, чухаг дээд гуравт аврал эрдэггүй, түүнээс өөр авралын орон байна гэж ам авсан тогтсон тааллыг хэлэгчийг гадаад тогтсон тааллыг өгүүлэгч гэнэ. Өөрийн нигуур дор нирван хийгээд өндөр язгуурын зам юмуу орох олон арганд хуран мэдэх мэдлийн ёс түүнийг багшийн шашдирийг барих хийгээд ариवжуулахуй дор хэрэгтэй гэж номолсон. “Чадвар пагдодод”: Тэрсүүд нь нирван хийгээд өндөр язгуурын зам бөгөөд түүнийг зааж үйлдэгч шаштирийг Мүдэг-тэрсүүд хэмээнэ. Түүнийг үйлдэгчийг Тэрсүүдчин хэмээсэн буй.

Хоёрдугаарх: Судрын аймгаас гайхамшигтай үзэл 96 хийгээд ишид эс үзүүлсэн 14, муу үзэл 62, дээд бус үзэл 28, муу үзэл 20 тэргүүтнийг номлосонд “Догибарвагаас” үзлийн ялгаа 80 хийгээд “Умринчэндонмагаас” үзлийн ялгаа 363, “Шалүндэлбээс” үзлийн ялгаа 570 тэргүүтэн байх ёсыг номлосон боловч Ригвиванчүг (Чоглан, Чойдог) бээр буруу үзэлд хязгаар үгүй хэмээн номлосон мэт муу үзлийн тогтсон тааллын тоог магадлан барьж эс болох ч тэдгээр бүгдийн үзлийг ялгаваас: Мөнхөд хязгаарлагч, тасархай хязгаартан 2 дор хурна. Тэр ч эртний зарим мэргэд Данжамба, Жэрвүба, Жэврагва, Ригжэдба, Жампэнба эдгээр тавд тэрсүүд бүгд багтана. Эртний ихэнх нь Жэврагва, Ригважамба, Данжамба, Чодбава, Жэрвүва, Жампэмба язгуурын 6 аймагт хураагдана гэж номлосон. Их тогтсон таалалд тасархай өгүүлэгч Жанпэнба, мөнхөд өгүүлэгч Сэржава хийгээд Данжамба, Цанбава, Дабродврагжэдтавасанва 4, Чавжүгва хийгээд Чодбаба, Ванчүгба хийгээд Жэврагва, Ригбажанба гурвыг Жэрвүватай ялгаад номлосон. Жанжаа тогтсон таалалд тасархай өгүүлэгч Жанпэнба хийгээд мөнхөд өгүүлэгч Данжанба, Цанбаба, Чавчүгва, Чодбаба, Ванчүгва, Жэврагва, Ригважамба, Жэрвүва 8 дор багтана хэмээсэн.

Гуравдугаарх нь: Бусдын аймгийн тэрсүүдийг магад таалах ёс хэцүү. Таван мэтгэлцээний аймагт багтааж үзэн номловоос Данжамбын номлох ёсонд: Данжамба хийгээд Сэржава, Зовова, Салжэдва тэргүүтэн утга нэгтэй. Үр дагавар нь шалтгааны үед байна, шалтгаанаар илтэд тодорно хэмээн хэлдэг. Тэр ч Гал эрхэмээс бүгд гарна хэмээгч нь шүтээн үгүй Данжанба, Лхаванчүгжинлавын хүчээр тодорно хэмээгч нь шүтээнт Данжанба хэмээгч 2 байна. Мэдэгдэхүүн бүгдийг 25 дор багтаана.

Эзэн, эрхэм, их, омог, тэр төдий 5, эрхтэн 11, таван махбод 25 болой.

Эзэн гэх, мэдэл гэх, ухаан гэх, төрөлхтөн гэх утга нэг.

Язгуурын мөн чанар, нийт, эрхэм утга нэг.

Ухаан, их хоёр утга нэг.

Тэр төдий 5 нь: дүрс, дуу, үнэр, амт, хүрэлцэхүүн 5 болой.

Арваннэгэн эрхтэн нь: ухааны 5 эрхтэн, үйлийн 5 эрхтэн, Сэтгэлийн эрхтэн болой.

Нэгдүгээрх нь: нүд, чих, хамар, хэл, арьс нугууд болой.

Хоёрдугаарх нь: хэл, гар, хөл, бөгс, умдаг нугууд болой.

Таван махбод нь: Шороо, ус, гал, хий, огторгуй нугууд болой. Эдгээрээс: төрөлхийтөн нь ухаан, үлдсэн 24 нь өлөг хэмээн үздэг.

Эрхэм хийгээд төрөлхийтөн нь үнэмлэхүй үнэн, бусад нугууд нь янагуух үнэн. Ванчүгнагвүжүдээс номлосон мэт шалтгаан хийгээд үр дагаварт 4 мухар тавина. Ер эрхэм нь зөвхөн шалтгаан л байна. Ухаан хийгээд омог, тэр төдий 5 нь шалтгаан, үр дагавар хоёулаа мөн. Үлдсэн 16 нь зөвхөн үр дагавар байна. Төрөлхтөн нь аль нь ч биш. Хүлээс тайлагдахыг номлох ёс нь алин цагт төрөлхтөн тэр бээр орныг төгс эдлэхийг хүсэх хүсэл төрвөөс язгуурын мөн чанараар дүрс тэргүүтний байдал нугууд хувилгаж үйлдэнэ. Тэр ч эрхэмээс их хийгээд түүнээс 3 омог төрнө. Балар харанхуйн омгоор бусад 2 омогт орж үйлдэнэ. Дүр нь уравдаг омгоос тэр төдий 5 төрнө. Түүнээс 5 махбод төрнө. Зүрх зоригтны омгоос 11 эрхтэн төрнө. Тэр нь сохор хөлтэй мэтийн мөн чанар хийгээд хөлдүй нүдтэй мэтийн төрөлхтөн хоёрыг нэг дор эндүүрээд дүр нь урвасан нугууд язгуурын мөн чанараар хувилгагдсан ёсыг эс мэдсэнээр орчлонд тэнэнэ. Хэзээ нэгэн цагт лам багш нь чухал үзүүлсэн увьдасыг сонсохыг шүтээд, дүр хувирагч тэдгээр бол мөн чанараар хувилсан төдий дор барагдана хэмээх магадлалыг үлэмжид төрүүлээд, аажмаар орон дор тачаах лугаа хагацах тэр цагт бясалгалд шүтээд, тэнгэрийн нүдний илт мэдлийг төрүүлнэ. Илт мэдлээр эрхмийг харваас эрхэм түүнээс бусдын эхнэр мэт ичээд, дүр хувирагч нугууд ойртож хураагдаад, мөн чанар нь ганц дангаар үлдэнэ. Тэр цагт егүзэрийн оюуны нигуурт янагуухын үзэгдэл нугууд бүгд буцаад, төрөлхтөн бээр орныг төгс эдлэхгүй үйлдвэр үгүй орших тэр цагт нирвааныг олно хэмээн үздэг.

Жэвraagвагийн номлох ёс нь: Жэвraagва, Ригважан, Сэгсамба, Үгваба нэгэн утгатай. Багшийн үүднээс Ванчүгва, Цанбава, Чамжүгва адил. Эдгээрт дотроо үзлийн ялгаа зөрүү багахан байх боловч тогтсон таалал нийтдээ бол ялгах юмгүй.

Зургаан үг утгын нийт хийгээд ялгамжааг олонтаа хэлдэг. Мэдэгдэхүүн бүгдийг 9 зайд хураана. Мэтгэлцээний үг утга 16, үг утга 8-ыг зөвшөөрдөг. Тэдгээр бээр Ванчүгийг бүхнийг мэдэгчид зөвшөөрдөг. Сав шим бүгдэд Ванчүг бээр ухааныг одуулж бодонгуут тогтсон гэж хэлнэ. Түй өргөх, ван авах, нүнэй хурах, тахил өргөх, гал тахиx тэргүүтнийг нирванд хүрэх зам гэдэг. Нэгэн цагт өөрийн багшийн увьдисаас егүзэрийг бясалгаад Даг, Ван тэргүүтэн нугууд үйл утга бусад дор мэдээд эзний тэр ямагтыг үзэх бөгөөд 6 үг утгын мөн чанарыг мэдээд эзэн нь түгээмэл мөн чанартай боловч үйлдвэр чадалгүй дор мэдээд, ном хийгээд ном бусын үйл алиныг хурааж үйлдэж эс мэднэ. Үйлийг шинээр эс хураах бөгөөд хуучнуудыг барснаар урьд авсан бие, эрхтэн, оюун, амгалан, жаргал, хүсэл, уур тэргүүтэн эзнээсээ хагацах бөгөөд шинэ бие эрхтэн эс авсан бөгөөд түлээ нь барагдсан гал мэт төрөхийн үргэлжлэл тасраад, эзэн ямагт дор оршвоос нирванийг олж байгаа нь мөн болой.

Ригжидийг номлох ёс нь: Ригжид, Цанбаба, Брамсэва утга нэгэн. Тэдгээрийг дотор нь ялгавал дохио учруулсан гэх Ригжин-Ухааныг үйлдэгч төгс, нууцтан 3 хийгээд Жалбагва, Жодбава 2 хийгээд Чавжүгва тэргүүтэн олон. Ертөнцийн сав шим бүгдийг Цанба бүтээсэн хийгээд Ригжидийг л шалгадаг мэдэл гэнэ. Ригжидийн төрөлхийтэн

бээр эс үйлдсэн хэл болохоор утга нь үнэн ямагт үзүүлсэн мөн гэнэ. Өндөр язгуур хийгээд Цанбыг бүтээх арга нь номд номлосон морины тахилга гэж үзнэ. Нирваныг олох ёсонд элдэв зүйл арвиждаг. Дохио учруулагч нугууд нь нирваныг олгогч зам бол гадаад малын тахилганы гол тахилга болно. Дотоод арга нь эмэгтэй хүний бэлгийг тулганд махбод гоожуулах галын тахилгыг үйлдэнэ. Нирван гэж тэр цагийн хоосон амгаланг хэлнэ. Ригжидийн номонд номлосон төрөлхтөн гэдэг нь хүлээс тайлахын их шүтээн болдог. Тэр нь мөнх ганцаар эрхтэй, эзэн нэг дор хайлагнана. Бясалгалд шүтээд нүдээр төрөлхтөнийг харахад алтан өнгө үзэгдээд буян нүгэл хоёр хийгээд орчлон нирван тэгш ямагт дор болоод гэтлэх болно хэмээдэг. Чамжүгвааг амирлингуй, эс амирлангуй хоёр, мөн чанар бэлгэ чанарын амарлингуй үхэлгүйн мөн чанарыг бясалгаснаар нирван болдог хэмээнэ. Машива нь амирлангуй бус нугууд Чамжүгийн сүүл аравт номлоно. Жодвова Ригжидээс номлосон тахилга тэргүүтэн ямагтаар Эсэр мэтийн өндөр язгуурын утгыг олно гэж үздэг. Тэр нь муу заяанаас гэтэлгэх нирван төдий юм. Муу заяанаас гэтэлсэн ч зовлонг арилгасан нирван бус. Хир нь сэтгэлийн мөн чанарт шингэсэн тул хагацах аргагүй тул бүхнийг болгоогч хэмээгч байхгүй, мэдэгдэхүүн гэж хязгааргүй учир яаж мэдэх вэ хэмээнэ. Тиймээс үнэн үг гэж байхгүй. Жэрвүба-Нүцгэнчүүд, Чогжигожар-Зүгийн хувцаст, огторгуйн хувцаст, Зэнмэдва-Цээрлэхгүй, Тонбаба-Үнстэнгүүд, Цоваба-Амьжиргаачин, Гүндүба-Тэнэгч, Саджид-Баран үйлдэгч гэх утга нэгтэй. Бүх юмсыг үгийн утга 9 дор хураана: Амь, цувирал, боомтлох, магад хөгшрөх, хүлэх, үйл, хилэнц, буян, нирван. Модыг оюун ухаантай хэмээнэ. Бурхан багшийг бүхнийг болгоогч биш гэж нотолдог.

Нирваныг олох ёс: Бие нь шалдан, хэлээр юм хэлэхгүй, өлсгөлөн, хоолой тасалсан, 5 галыг шүтсэн, хатуужлын явдлыг шүтэж, урьд үйлдсэн үйлийг барьж үйлдэх бөгөөд барж үйлдэж эс чадах нугуудыг нэг дор хуйлруулаад 3 үзүүр дор харайснаар барьж үйлдээд, ёрт бүгдийн дээр буй орон цагаан шүхрийг дээш босгосон машид Гумда цэцэг мэт цагаан, дөчөн тавын хэмжээт амьтай ертөнцөд төрнө. Амь байгаа учраас бодит гэнэ, бодит бус ч гэнэ. Тийн газар одно. Тэр нь нирван хэмээнэ.

Жампэнбагийн номлох ёс нь: Цүралзэва-Наанаа үзэсгэлэнт, үгүйсгэн өгүүлэгч, гадаст, мөн чанар ямагтыг өгүүлэгч тэргүүтэн утга нэг. Ялгаа нь даяанч, маргалдагч хоёр. Тэдгээр нэгжгээд хойд урд төрлийг зөвшөөрөвч үйлийн үрийг зөвшөөрдөггүй, тасархай өгүүлэгч нэг хийгээд урд, хойд төрөл, үйлийн үрийг огтоос үл зөвшөөрөгч хоёр байна.

Буруу өгүүлэх ёс нь: Бодит бүгд шалтгаан үгүй, мөн чанараар бүтнэ. Нар ургах хийгээд, ус уруугаа урсах, вандуй бөөрөнхий, өргөс хурц, тогосны өд эрээн байхыг хэн ч хичээж үйлдсэнийг үзээгүй. Урд төрлөөс энэ төрөлд ирнэ гэж хэн ч үгүй. Урд төрлөөс ирсэнийг хэн харсан бэ? Бие нь гэнэтээс сэтгэл гэнэт бүтдэг. Зул гэнэт гарч гэрэл нь тэндээс гарахтай адил. Энэ төрлөөс хойд төрөлд одох нь үгүй. Бие эвдэрхэд ухаан эвдэрнэ. Үлгэрлэвээс чулуу эвдэрмэгц чулууны бичиг эвдэрэх мэт. Тийн учраас олон төрөлд зам мөрийг бясалгаж нирваныг олно гэж үгүй тул бүхнийг мэднэ гэж үгүй. Зовлон тэргүүтэн нь шалтгаан үгүй тул түүнээс гэтлэх зам үгүй хэмээн өгүүлдэг. Тиймийн тул мэдэгэхүүнд өөрийн тэмдэг байна. Шалгуур гэхэд илт мэдэх шалгуур л буй. Нийтийн тэмдэг ерөнхий хийгээд даган үлих мэдлийг хайлагнахгүй. Тэр мэт тэрсүүдийн үзэх үзэл нүгүүдийг хорих ухаан нь Задэл тэргүүтэн их тэргүүтэн нугуудийн номлосон хийгээд Богд лам түүний шавь нарын номоос далай мэт агуулах номлосон хийгээд, тэдгээрийн оньсыг товчлон хурааж, их тогтсон таалал хийгээд жанжаа тогтсон

таалалд бичсэн буйг сайтар мэдвээс төрөл бусад нугууд Жампэмба тэргүүтний муу тогтсон тааллын ном ёсыг сонссоны хүчээр тавьсан муу авьяасын хөрөнгийг доройтуулна. Хойд төрөл нугуудад буруу үзэл даяараас буцах хийгээд үнэхээр ариун үзлийг үндсэндээ төрүүлэх авьяасыг тавих тэргүүтэн хэрэг маш их болой. Утгын эрх үүнийг болгоогоод Богд Зонхов бээр тиймийн тул сайн оюуны нарийний мэргэн ба түүнийг үзүүр мэт эс болох тэр хүртэл ханахгүй цааш суралц. Мэргэдийг садан дор шүтэн түнийг сайн сур хэмээн увьдасласан юм. Өвөр бусдын зүг дор тачаал уураас хагацсан оюунаар өвөр бусдын тогтсон тааллын номыг сайтар судлаад, өвөр бусдын боловсрол эдлэх гурван дээдийг бүтээх нь өвөр бусдын ашдийн хэргийн дээд үзүүр дор багтана хэмээн үйлдэгч нь завсрын үгсийн тасалбар болой.

Хоёрдугаарх. Манай аймгийн тогтсон тааллыг жаахан дэлгэрэнгүй номловол бэлгэ чанар, ялгал, ялгасны тус тусын утга 3 болно.

Дотоод бурхантны гарах ёс нь; Багш тэнцэшгүй Шагжийн хаан тэр ямагт бээр ашханд бодийн дээдэд тааллыг үүсгэн завсар дор тоолшгүй 3 галавт буян хурааж эцэст Очир дэвсгэрийн оройд илт туулсан бурхан болсон бөгөөд Варнасын нутагт 5 аймгийн шавьд анхдугаар зарлиг, 4 үнэний номын хүрдийг эргүүлсэн. Тэгээд тас цогцолсон уулан дунд зарлиг, бэлгэ, хоосон чанар үгүйн номын хүрдийг эргүүлсэн. Тэгээд Ямбатны тэргүүтэн газар сүүлийн зарлиг машид сайтар ялгасан номын хүрд тэргүүтнийг агуу их дор эргүүлсэн бөгөөд тэрсүүдийн 7 багш тэргүүтэн буруу өгүүлэгч муу өгүүлэгч тэргүүтнийг сүрээрээ дарж амьтан, нугуудын амгалан жаргаланг хөгжөөхүй дор их эрдэнэ цашныг өнөд удаан дор оршоон зохиосон болой.

Түүний сүүлд тайлбарлагч нугууд бээр 3 хүрдний тааллыг тус тусд нь тайлбарласанаас болж тогтсон тааллыг өгүүлэгч 4 гарсан юм. Тэр ямагтаас Судартан, Өвөрмөц өгүүлэгч хоёр нь анхдугаар хүрдийг, мөн чанар үгүйг өгүүлэгч нь дундах хүрдийг, егүзэрийн явдалтнууд эцсийн хүрдийг дагаж, суурь, мөр, үр гурвын тийн агуулгыг тангарагласан. Чухаг дээд гурвыг авралын орон үнэн дор ам авсан онол, үзэл сургаалын 4 тамгыг зөвшөөрдөг тогтсон тааллын бодгал нь дотоод бурхантны тогтсон тааллыг өгүүллэгчдийн бодит чанар болно. Дөрвөн тамга нь: хурсан бүхэн мөнх бус, цувирал сэлт бүхэн зовлонг, юмс бүхэн би үгүй, муу гаслангаас гэтэлвээс амарлингуй болой.

Хоёрдугаарх нь: Бидний багшийг даган баригч, тогтсон тааллыг гийгүүлэгч нь өвөрмөц өгүүлэгч, судартан хоёр хийгээд төв үзэл, сэтгэл төдийтөн 2 нь дөрөвт магадтай юм. Тэдгээрээс ангид болох тавдугаар тогтсон таалал хийгээд 3 хөлгөнөөс ангид боловч дөрөвдүгээр хөлгөн гэж байхгүй гэж зарлигласан юм.

Бурхан багшийн Доржниндэлээс: Бурхантан дөрөвдүгээрх хийгээд тавдугаарх нь бурханы таалал бус хэмээсэн болой. Өөрийн үндэслэгчээс доошхи манай аймгийн хэтрүүлэгчтэй харьцуулбал мөнх тасархай хоёрын туйлшралд унадаг боловч, өөр өөрийн ёсонд төв үзэлтэн гэж хэлэлцдэг. Мөнх, тасархайгийн хоёр хязгаараас хагацсан, гол төвийн гэж хөөрөмшдөг юм.

Дөрвөн тогтсон таалал бээр өөр өөрийн ёсонд мөнх, тасархайн хязгаарыг тэвчсэн нь: Өвөрмөц өгүүлэгчид үр төрөхөд шалтгаан харшилдаг учир мөнхөд туйлширахыг тэвчинэ.

Судартангууд: хуран үйлдсэн нугуудын үргэлж оршихуйгаар тасархайн хязгаарыг тэвчинэ. • Агшин нэжгээдээр эвдрэх тул мөнхийн хязгаараас гэтэлнэ хэмээн үзнэ.

Сэтгэл төдийтөн нүгүд, бүхэнд нэрийдэх нь үнэн дор эс бүтсэн тул мөнхийн хязгаарыг тэвчинэ, бусдын эрхт үнэнд бүтсэн тул тасархайн хязгаарыг тэвчинэ.

Төв үзэлтнүүд, бүх юмс томъёон дор буй тул тасархайн хязгаараас, дээд утга дор байхгүй тул мөнхийн хязгаараас гэтэлнэ хэмээн номлосон болой.

Тэр ч “Жонжүг”-т ертөнцийн эглүүдийг егүзэр нугууд ч доод доодохоо хорлох хэмээн зарлигласан мэт тогтсон таалал дээд дээд нугууд доод доодох үзлийг ухаарах, тэр нь дээд дээдхийн үзлийг ухаарах арга мөн бөгөөд тэдгээрийн асалыг олох утга бодгалийн эзэн үгүй, нарийн бүдүүн хийгээд юмсын эзэн үгүйн нарийн бүдүүнийг дараалуулан хойт хойтохоосоо урд урдах нь олоход хялбар. Урд нугууд нь хойт дор орохын арган дор болох ёсыг бурхны зарлиг хийгээд их мэргэтэн нугуд ба Богд Зонховын сайн номлол нугуд дор зарлигласан мэт мөний тул болой.

Гуравдугаарх: Өвөрмөц өгүүлэгч, Судартан, Сэтгэл төдийтөн, Төв үзэлтэн 4 байна. Анхдугаархи нь: бодит чанар, ялгал, номлох ёс, үгийн утга дөрөв.

1. Дөрвөн тогтсон тааллын аль нэг мөн бөгөөд өөрийн язгуурын тогтсон таалалд өөрийг мэдэх, барих дүрт байхгүй бөгөөд гадаад утгыг үнэн дор бүтсэнд зөвшөөрөгчийг өвөрмөц өгүүлэгчийн бэлгэ чанар гэнэ.

2. Түүн дор ялгаваас язгуурын 4 аймаг, салсан 18 эсвээс хачийн орны өвөрмөц өгүүлэгч, төв нутгийн өвөрмөц өгүүлэгч, нял-агвийн өвөрмөц өгүүлэгч 3 гэнэ.

3. Хувраг Ежэн хийгээд Егши болвоос өвөрмөц өгүүлэгч хэмээн хэлсний учир шалтгаан байна. Өвөрмөц номлосон их далайг дагаад тогтсон тааллыг хэлсний тул 3 цагийг зайны өвөрмөцөд өгүүлсэн тул өвөрмөц өгүүлэгч гэв.

4. Суурийг номлох ёс, мөрийг номлох ёс, үрийг номлох ёс.

Анхдугаарт 2 байна. Орон ба оронтоны номлох ёс, Ороныг номлох ёс. Суурийн юмсад дэлгэрэнгүй дор ялгаваас 5 цогцос, 18 суурь махбод, 12 түрэн түгэхүй дор байна гэнэ. 5 цогцост хуран үйлдэгч нугуудаас бусад мэдэгдэхүүн бүхэн эс багтавч мэдэгдэхүүн бүгдийг 18 язгуурт хураах бөгөөд 12 түрэн түгэхүйд хураана.

Энэ төдий нэгийг өвөрмөц өгүүлэгчээс авахуулаад хэтрүүлэгч хүртэл цөм зөвшөөрнө. Энэ ёсон бээр мэдэгдэхүүн бүгдийг таван суурин дор хураан үзнэ. Үзэгдэл дүрсний суурь, эрхэм сэтгэлийн суурь, нөхөр сэтгэлээс гарагчийн суурь, төгөлдөр бус хуран үйлдэгчийн суурь, хуран эс үйлдэгчийн суурь нугуд болой. 5 суурь тэдгээрийг бодитод номлосон.

Утгыг үйлдэж чадагч нь бодитын бэлгэ чанар. Буй, мэдэгдэхүүн, бодит нугуд нэгэн утгатай. Хуран эс үйлдэгч юмсыг мөнх, бодит, дүрс, ухаан, төгөлдөр бус хурал үйлдэгчийг мөнх бус бодит дор номлодог. Бодит нь зай бүтсэнээр түгнэ. Гэвч зай буйгаас түгэх албагүй. Үнэмлэхүй үнэн ба зай буй нь утга нэг. Янагуух үнэн хийгээд нэрийдэн буй 2 нэг утгатай. Түүнд ялгаваас: Хоёр үнэний ялгал, цувиралт, цувиралт бусын ялгал цацарсан утга бусдыг үзүүлнэ.

1. Дарах юм уу оюунаар хувь, эд эсийг тус тусад нь салгаваас өөрийг нь баригч оюун орхигдохуй дор болох номонд байгааг янагуух үнэний бэлгэ чанар гэнэ. Жишээлбээс: Шавар бумба хийгээд эрих мэт мөн бөгөөд, шороон бумбыг алхаар хэмхэлвээс шороон бумба гэж мэдсэн оюун үгүй болно. Дарах хийгээд устгах юмуу оюунаар эд эсийг тус тусад нь арилгаваас, өөр өөрийг нь баригч үл арилваас болох номыг үнэмлэхүй үнэний бодит чанар гэнэ. Үлгэрлэвээс: Хумхын тоосонд хувь үгүй, зүг үгүй жижиг ширхэг, оюуны маш жижиг хэсэг, хуран эс үйлдэгч огторгуй.

“Зодоос”: Алин дор дарах хийгээд оюунаар бусдыг арилгаваас түүний оюун нь эс орох, бумбын ус мэт нь янагуухад орох болой. Үнэмлэхүй байх нь янагуухын нөгөөх хэмээн зарлигласан. Тиймийн тул янагуух 4 бол дээд утгад эс бүтэвч үнэнд бүтсэн дор үзнэ. Өвөрмөц өгүүлэгч, Судартан 2 бээр буй. Үнэнд бүтсэн, өөрийн бэлгэ чанараар бүтсэн, мөн чанараар бүтсэн, өөрийн талаас бүтсэнийг нэг утгатай гэнэ. Цувирал сэлтийн бэлгэ чанар нь: Зорих хийгээд, адил төгсийн аль нэгний үүднээс цувирал дэлгэрэхүй дарж болох юмсыг цувирал сэлтийн бэлгэ чанар гэнэ. Үлгэрлэвээс: Шунан тачаан авсан 5 цогц болно. Эсрэг нь: Зорих хийгээд адил төгсийн аль нэгний үүднээс дэлгэрдэггүйг цувиралт бус хэмээнэ. Жишээлбээс: мөрийн үнэн, 3 хуран эс үйлдэгч мэт юм.

“Зодоос”: Замаас бусад хуран үйлдэгч нугууд цувиралт сэлтэс. Цувирал үгүй нь мөрийн үнэн хийгээд хуран эс үйлдэгч нугууд мөн. Цувиралт төгс нь тэвчигдэхүүн байх албатай. Чуулганы мөр, барилдлага мөр ч тэвчигдэхүүн мөн. Үзэх мөрөөс дээш цувирал үгүй байх албатай. Гэвч хутагтын үндсэнд буй мөрд цувирал үгүй байх албагүй. 3 цаг нь зай. Бумба нь бумбыг эвдэрсэн хойно ч байна, бумба бумбын ирээдүй цагт ч байна. Хорих хийгээд бүтээх хоёрыг зөвшөөрдөг ч байхгүйгээр хорихыг зөвшөөрдөггүй. Хорих мөн болвоос бусаар хорих албатай. Хачийн өвөрмөц өгүүлэгч нугууд судартаантай зохилдуу. Үйлийн үрийн барилдлагын дээр дор тийн мэдэхүйн үргэлжлэлийг зөвшөөрдөг, тэрнээс бусад өвөрмөц өгүүлэгч нугууд үйлийн үрийн барилдлагааны дээр олох хийгээд өрний гэрч лугаа адил алга болдоггүй төгөлдөр бус хуран үйлдэхүйг зөвшөөрдөг. Хэтрүүлэгч энэ хоёрын ёсонд бие хэлний үйлийг дүрстэй дор үзнэ.

Хуран үйлдэхүйд мөнх бус байх албатай ч ашид нэжгээд нэжгээдээр эвдэрнэ гэх албагүй. Төрсний хойно оршихын үйлдвэр хийгээд түүний хойно эвдэрхийн үйлдвэр орно хэмээнэ.

Оронтныг номлох ёс нь: Бодгальс, ухаан, өгүүлэгч дуу гурав.

1. Нэрийдэхийн суурь 5 цогцосын чуулган төдийг бодгалийн жишээ хэмээнэ. Горим нэгэн Шамбогүрванууд цогц тавуул бодгалийн жишээ гэнэ. Срунва- сэтгэлийг бодгалийн жишээ хэмээнэ.

2. Шалгуур хийгээд шалгуур бусын ухаан хоёроос шалгуур нь: илт онох шалгуур, даган үлих шалгуур хоёр байна.

1. Эрхтэний илт, сэтгэлийн илт, егүзэр илт гурав байна. Өөрийн үндсийг мэдэхийг үл номлоно. Эрхтний илт мэдэлд ухаан байх албагүй. Нүдний эрхтэн дүрстэн тэр бол үлих, үзэл, шалгуур гурвуулаа мөн. Эрхтэний мэдлийн орон нугуудыг намба төрхгүйгээр байгаагаар нь мэднэ. Шүтээн сэлтэст нүдний эрхтэн дүрстэн үүгээр дүрсийг үздэг. Хэрэв тийн мэдэл ямагтаар л үздэг юм бол хэрэм тэргүүтнээс таслагдсан дүрсийг ч завсарт нь үзэх болно шүү дээ. Сэтгэл, сэтгэлээс гарсан нь зай тусдаа байна.

Гуравдугаарх: Ер нь дуу төдийд ялгавал эзлэгдсэн дуу, эс эзлэгдсэн дуу хоёр. Эзлэгдсэн дуу нь төрөлхтөний хэлж байгаа дуу, эзлэгдээгүй дуу нь усны дуу. Эзлэгдсэн, эс эзлэгдсэн тус тус хоёуланд амьтанд үзүүлсэн, үзүүлээгүй 2 байна. Амьтан үзүүлсэн дуу юм уу хэлний тийн мэдлээр өгүүлсэн дуу, өгүүлж буй дуу 3 утга нэгэн. Амьтан эс үзүүлсэн дуу, хэлний тийн мэдлээр үйлдээгүй дуу, өгүүлээгүй дуу 3 утга нэгэн. Бурханы зарлиг, шастир 2 ч нэр, үг, үсэг хурсны мөн чанартай дуу, ерөнхий төгөлдөр бус хуран үйлдэхүй хэмээнэ.

• Мөрийн зоригдол: мөрийн тэвчигдэхүүн, мөрийн мөн чанар.

Дөрвөн үнэний онцлог, мөнх бусаас тэргүүлсэн арванзургаа. Нарийн эзэн үгүй, бодгалийн эзэн үгүй утга нэгэн. Бодгальс ганцаараа, дангаараа оршин чадах тийм зай буйгаар хоосон гэдэг нь бодгалийн эзэн үгүй нарийн болно. Арван найман аймгийн дотроос олноо өргөгдсөн 5 аймаг мөрийн зоригдохуун болдог, ганцаар мөнх, өөрийн ямагт эзэн үгүй гэнэ. Тэрбээр дангаараа оршин чадагч зай ч буй, эзэн ч буй гэж үзнэ.

Шарвага, Брадига 2 бээр номын нарийн, бүдүүн эзнийг зөвшөөрөхгүй. Буй юм бүгдээр номын эзэн мөн хэмээнэ. "Догоос": Бурхны айлдварт эзэн юм уу амьтан үгүй. Ном нь шалтгаан лугаа сэлтээс гарна хэмээн зарлигласан тул хэлдэг юм.

1. Мөрийн тэвчигдэхүүнд: Нисванист хийгээд нисванист бус үл мэдэх хоёроос:

Анхдугаарх нь: голчлон нирванисыг олоход саад болдог.

Бэлгэдлийн суурь нь: Минийрхэн барих хийгээд минийрхэн барихын эрхээр гарагч 3 хор хөрөнгө лугаа сэлтэс.

Хоёрдугаарх нь: Бүхнийг мэдэгчийг олоход голчлон саад блдог.

Бэлгэдлийн суурь нь: Бурхны гүн хийгээд нарийнийг эс мэдэгч нисванист бус түйтгэр тэргүүтэн, эс мэдэхийн 4 шалтгаан, түйтгэр дор мэдэгдэхүүн түйтгэр хоёроос бус түйтгэрийн 9 аймгийг үл ярина.

Гуравдугаарх нь: Мөрийн мөн чанар: Түүнд 3 хөлгөний зам дор чуулган, барилдлага, үзэх, бясалгал, үл суралцах мөр 5 мөрийн тийн агуулгыг зөвшөөрөвч 10 газрын билгүүнийг зөвшөөрөхгүй.

Ухаан, тэвчээр, агшин 16-ийн анхны 15 нь үзэх мөрд бэлгэ чанар хийгээд 16 дугаарх буюу мөрийн сүүл дэх ухаан нь бясалгалын мөр мөн. Гүүрээр гарч байгаа мэт дараалан ямагт төрөл мөрийн үнэн нь ухаан байх албагүй. Цувиралгүй 5 цогцосыг мөрийн үнэнд номлоно.

Гуравдугаарх: Үрийн тийн агуулга.

Шарвагын язгууртнууд мөнх бус тэргүүт 16-ааг 3 тэргүүтэн дотор дадаж үйлдээд эцэстээ Шарвагын бясалгалын зам, очир мэтийн дияанд шүтээд, нисванист түйтгэрийг олсныг таслахуй ёсоор тэвчээд, дайснаа дарагчийн үрийг илт үйлдэнэ. Гөрөөстэй адил Брадига нар бээр би үгүйн нарийнийг онол үзэл түүнийг 100 их галав тэргүүтний буяны чуулгантай холбоод чуулганы мөрөөс доошихыг анхааран аваад барилдлага мөр илч, бүлээнээс аваад үл суралцах мөр хүртэл нэг суудал дээр илт үйлдэнэ. Доод дайснаа дарагч ч өрийнхөө тэвчил онолоос доройтоод үргэлжид орших болох буй гол доройтох тэргүүтнийг зөвшөөрдөг. Орох орших наймын тийн агуулгыг тоолно. Орох орших найм нь хутагтан байх албатай. Бодсад нугууд бээр Чуулганы мөрийн үед тоолшгүй 3 их галвын чуулганыг хураан төгсгөнө. Тэгээд 100 галавт сайн тэмдгийн шалтгааныг бүтээх бөгөөд сансрын эцсийн цагт бодь модны өмнө үдшээр тэнгэрийн хөвгүүний шулмасыг номхтгоод, шөнө дунд тэгш агуулах цагт барилдлага мөр, үзэх мөр, бясалгал мөр гурвыг илт дор үйлдээд, үүрээр үүрийн цагаан гэгээ тусах төдийд үл суралцах тавыг илтэд олно. Тиймээс үдшээр шулмасыг номхтгохоос урагшхыг эгэл төрөлхтөн гэх хийгээд бодсадын барилдлага мөр, үзэх мөр, бясалгал мөр гурвыг тэгш агуулах ямагт албатай. Бурханы 12 зохионгуйн анхны есийг бодсадын зохиол, сүүлийн гурвыг бурханы зохиол гэж үзнэ.

Номын хүрдэнд нь мөр байх албатай. Ишийн намчи хүрд нь 4 үнэний номын хүрд байх албатай. Авидхармын 8 аймгийг бурхны зарлигласан ном гэж үзнэ. Бурхны зарлиг

үг дагуугаа байх албатай. Найман түмээс номын цогцос найман түм 4000г- номлохгүй. “Зодоос”: номын цогцос 8 түм алин нугуудыг бурхан бээр зарлигласан. Сансрын эцсийн цагт буй бодсадын бодийн хутгийг олох орон нь хүсэлт орон мөн.

Огминдүгвү годви орон хийгээд төгс эдлэл хоёрыг зөвшөөрөхгүй. Түүгээр үл барам бүхнийг мэдэгчийг зөвшөөрөхгүй. Гурван хөлгөний дайснаа дарагч нь үлдэгдэл сэлтэстэй байх албатай. Үлдэгдэлгүй муу гасланг гэтлэх цагт зул унтрах мэт ухааны үргэлжлэл нь тасарна. Эцсийн хөлгийг 3 гэж үзнэ. Тийм боловч огтоос язгуур нь тасарна гэж үзээгүй.

Хутагт бурхан ч зовлон бүгдээ үлдээлгүй тэвчсэн боловч түүний үндсэнд зовлонгийн үнэн байх нь харшлахгүй. Зовлонгийн үнэн дор чиглэж нисванисаа хоцроолгүй тэвчсэн учраас тэвчсэн гэж агуулна. Дүрст лагшин нь барилдлага мөртөн хийгээд бодсад бие шүтээн хийгээд нэг насаар хураана. Бурхан чухаг дээд 3 бус биш боловч бурхан гэж үзнэ. Бурхан дээд 3 гэдэг нь түүний таалал үндэс барагдсан эс төрөх билгүүнийг хэлнэ. Тэрчлэн суралцагч хутагт нугуд цувирал сэлтэс мөний тул хуврага чухаг дээд биш хуврага мөн. Хуврага чухаг дээд 3 гэж түүний таалал үндэсний мөрийн үнэнийг хэлнэ. Ном чухаг дээд бас байна. Бурхан ба Шарван Барадига хоёрын үндсэн дэх гаслангаас гэтлэх хийгээд хорих үнэн нь ном чухаг дээдээ. Аймаг тус тусын үзэл нийт бус олон байвч нийтийн үзэх ёсыг бүдүүн тоймлон хураасан төдий хэлж дууслаа.

Ном авидхрамын иш дор их зовлон олонтоо шүтсэн бөгөөд 3 ном хийгээд өөрийн бэлгэ чанар, бусдын бэлгэ чанарыг буулгаваас номын ёсыг эргүүлэх самбаагаар үл мухардах хийгээд ном дор оюуны нүд шороо тоосноос хагацахыг олно гэдэг хэмээх нь завсрын үг.

Бэлгэ чанар, ялгал, дууны утга, ном, үзэл онол

Хоёрдугаарх: Судартны аймгийн тогтсон тааллыг номлоход:

Анхдугаарх: Дөрвөн тогтсон тааллыг өгүүлэгчийн аль нэгэн, өөрийн язгуурын тогтсон таалалдаа барих дүрт х-г өөрийг мэдэгч хоёрыг зөвшөөрдөг, гадаад утгыг үнэн бүтсэнд ам авах нь Судартны аймгийн бэлгэ чанар. Судартны аймагтан гэх, үлгэр заагч гэх утга нэг.

Хоёрдугаарх нь: Ишийн даган баригч, ухааныг даган баригч судартан нэг байна.

Анхных нь абхидхармыг дагадаг судартан, удаах нь Шалгуурын 7 аймгийг дагадаг судартан.

Гуравдугаарх нь: Судартан, үлгэрч заагч гэсний утга байна. “жэврагшадсэмийг” дагалгүй, ялж төгс нөгчсөний сударт шүтэн, тогтсон тааллыг өгүүлдэг учир судартан гэсэн. Юмс бүгдийг үлгэрийн үүднээс үзүүлсний тул үлгэрийг үзүүлэгч гэсэн юм.

Гуравдугаарх нь: Үзэл онол нь суурийг номлох, мөрийг номлох, үрийг номлох.

Анхдугаарт: орон хийгээд оронтныг номлох.

Нэгдүгээрт: Оюунаар мэдэгдэгч нь орны бэлгэ чанар, оюунаар орон дор үйлдэх нь мэдэгдэхүүний бэлгэ чанар, орон, буй, мэдэгдэхүүн, суриар бүтсэн нугууд нэг утгатай. Мэдэгдэхүүн бүгдийг 2 үнэнд хуваана. Өөрийн тэмдэгт, ерийн тэмдэгт хоёр ижил.

Эсвэл хоригч, бүтэгч, эсвэл ил далд:3| цагт ялгана: Нэг хийгээд тусгаар 2 дор бас ялгана.

Анхных нь: Ишийг даган баригч судартан нь 2 үнэний тийн агуулгыг зохилдуу ам өгнө. Ухааныг даган баригч судартны ёсонд дээд утган дор тусыг үйлдэн чадагч юм нь үнэмлэхүй үнэний бэлгэ чанар. Бодит, үнэмлэхүй үнэн, өөрийн тэмдэгт, мөнх бус, хуран үүдэгч нугууд нэг утгата. Үнэмлэхүй үнэн дор тусыг үйлдэн эс чадагч нь янагуух үнэний

бэлгэ чанар. Бодит бус, янагуух үнэн, ер тэмдэгт, мөнх юмс, хуран эс үүдэгч юмс нэгэн утгатай.

Хоёр үнэний утга бол: хуран эс үүдэгч огторгуй нь янагуух үнэн гэнэ л дээ. Яагаад гэвэл янагуух үнэний нигуурт үнэн учраас. Янагуух гэдэг нь атгагийг хэлнэ. Өөрийн тэмдэг буюу бодитийг илт үзэхэд түйтгэрлэдэг учраас янагуух гэдэг. Энэ нь дууг номлох төдий юм, дагсал хаявал яг таг бус. Бумба үнэмлэхүй үнэн мөн. Яагаад гэвэл үнэмлэхүй оюуны нигуурт үнэн байгаа учраас. Түүний үнэмлэхүй оюун гэдэг нь үзэгдэх орондоо эндүүрэггүй ухаан дор үйлдэж байна.

Хоёрдугаарх нь: Атгагаар нэрийдэх төдий бус, өөрийнхөө орших ёсны талаас бүтсэн юмсыг өөрийн тэмдэгт гэнэ. Бэлгэдлийн суурь нь бумба. Атгагаар нэрийдсэн төдийгөөр бүтсэнийг ерийн тэмдэгт гэнэ. Жишээлбэл: огторгуй болой. Нэг хийгээд тусгай, бэлгэ чанар хийгээд бэлгэдэгдхүүн, харш хийгээд барилдлагатай тэргүүтэн ухаанаар хадсан юмс ерөнхий тэмдэгт мөн боловч тэдгээр нь мөн гэвэл ерөнхий тэмдэгт бус юм.

Гуравдугаарх нь: Өөрийг баригч атгагаар хоригдохууныг бодитой таслах ёсоор онож үйлдэгч нь хоригчийн бэлгэ чанар. Түүнтэй бусдыг арилгах нэгэн утгатай.

Ялгавал: үгүйгээр хоригч, бусаар хоригч хоёр болой. Хоригч болдог, өөрийн хэлсэн үгээр өөрийн хоригдохууныг хорисны оронд бус юмыг бүтээх үгүй нь үгүйгээр, хоригчийн бэлгэ чанар. Жишээ нь бярман Брамсай архи уухгүй.

Хоригч болдог, өөрийн хоригдохууныг хорисны сүүлд бус юмсыг бүтээгч нь бусаар хоригч болой. Үлгэрлэвэл: Тарган Лхажин өдөр хоол иддэггүй.

Өөрийн баригч атгагаар хоригдохууныг шуудаар эс таслах үгүйн ёсоор онож үйлдэгч нь бүтээгчийн бэлгэ чанар. Үлгэрлэвэл: Бумба.

Дөрөвдүгээрх: Үнэхээр учир шалтгаанд шүтэж онож үйлдэх бус амслагын хүчээр онож үйлдэх нь илтийн бэлгэ чанар. Илт, эгэл төрөлхийтний илт 2 нэг утгатай. Үнэхээр учир шалтгаанд дулдуйдан онодогийг далд гэнэ. Далд, эгэл төрөлхтөний далд 2 нэгэн утгатай.

Тавдугаарх: Эвдэрч дууссан нь өнгөрсөний бэлгэ чанар. Үлгэрлэвэл: Ногооны цагт хөрөнгө эвдрээд байхгүй мэт.

Өөрийн угаас бүтэж байгаа нь одоогийн бэлгэ чанар. Үлгэрлэвэл: ногоо.

Гурван цагийн нэг, эс төрсөн хийгээд эс эвдэрсний зохилдоо нь ирээдүйн бэлгэ чанар. Үлгэрлэвэл: Хөрөнгөний цагт ногоо байхгүй. Өнгөрсөн хийгээд ирээдүйн мөнх, одоог бодит гэнэ. Бодит нэгний өнгөрсөн нь түүний ард нь орно. Ямар нэгний ирээдүй нь түүний урд гарахыг мэдээрэй.

Гурван цагийн үед судартан, сэтгэл төдийтөн, өөрийн үндэстэн нар адил.

Зургаадугаарх: Тусгаар бус нь нэгийн бэлгэ чанар. Жишээлбэл: бумба.

Ашид нь тусгаарын бэлгэ чанар. Үлгэрлэвэл: Багана бумба хоёр.

Мөн чанар нь тусгаар байхад Догво тусгаар байх албатай ч Догво тусгаар байхад бэлгэ чанар тусгаар байх албагүй. Үйлдэгч хийгээд мөнх бус хоёр мөн чанар нэг. Догво тусгаар юм. Хумхийн тоос зүгийн хувьгүй хийгээд оюуны маш өчүүхэн хэсгийн аман авах нь өвөрмөц өгүүлэгчтэй адил боловч бүгд адил бус. Өвөрмөц өгүүлэгчийн буй гэж номлосоныг зайгаар бүтсэнээр номлосон.

Судартан нь тэр мэт номлохгүй. Тийн ухагч бус дүрсийг өвөрмөц өгүүлэгч, хэтрүүлэгч 2 бодит жинхэнэ дүрс гэдэг бол судартан, өөрийн үндэстэн, сэтгэл төдийтөн

3 жинхэнэ дүрс бус гэнэ. Түүгээр үл барам шалтгаан үр дагавар нэгэн цагт гарна хэмээнэ. Судартнаас дээш бол тэгэж үзэхгүй.

Хоёрдугаарх: Оройтныг номлох тухайд: Бодгальс, ухаан өгүүлэгч дуу лугаа гурав.

Анхдугаарх: Ишийг дагагч нь цогцсын үргэлжлэлийг бодгальс гэнэ. Ухааныг дагагсад нь сэтгэлийн тийн мэдлийг бодгальс гэнэ.

Хоёрдугаарх: Шалгуур ба шалгуур бус ухаан хоёр байна. Шалгуур нь илт шалгадаг, даган үлих шалгадаг хоёр байна. Илт шалгадаг нь эрхтний илт, өөрийг ухах илт, сэтгэлийн илт, егүзэрийн илтүзээд эс магадлагч лугаа \$ шалгуур дөрөв байна. Дүрстэй эрхтэн ч шалгуур гэхгүй. Яагаад гэвэл тодруулагч ухаан биш бөгөөд өөрийн орныг хэмжиж үл чадна. Шалгадаг бус ухаан нь таслан мэдэгч, сэтгэлийн шинжлэл, эргэлзээ, буруу мэдэл байна. Тэдгээрээс илт хийгээд үзэгдэн бөгөөтөл эс магадласан ухаан 2 нь атгагаар хагацсан, эндүүрэггүй байх албатай. Даган үли, сэтгэлийн шинжлэл эргэлзээ 3 нь гагцхүү атгаг байна. Ухаан бээр орноо даган учирах цагт намба төгс дор онох бөгөөд сэтгэл, сэтгэлээс гарсан 2 нь нэг зайтай гэж үзнэ.

Гуравдугаарх: Өөрийнхөө өгүүлэгдэхүүний утгыг ойлгуулагч сонсогдохууныг өгүүлэгч дууны бэлгэ чанар гэнэ. Түүн дор ялгавал язгуурыг өгүүлэгч дуу, чуулганыг өгүүлэгч дуу 2 байна.

1. Дүрс хэмээн хэлж байгаа мэт.

2. Бумба хэмээн хэлж байгаа дуу мэт. Бас түүнд хэлж үйлдэх дууны үүднээс ялгавал номыг өгүүлэх дуу, номтныг өгүүлэх дуу.

Анхных нь: дууны мөнх бус гэж хэлж байгаа дуу. Удаахи нь: дуу мөнх бус гэж хэлж байгаа дуу.

Хоёрдугаарт мөрийг номлох ёс. Мөрийн зоригдохуун: Дөрвөн үнэний байдал, мөнх бус тэргүүтэн 16 тэр мэт. Бодгалийн эзэн үгүй хийгээд нарийн эзэнгүй 2 нь утга нэгтэй. Эзэн, эзэнгүй бүдүүн, бодгалийн ганцаар мөнх, өөрийн эрхт эзнээр хоосорсон нь эзэн үгүй арав. Бодгальс гагц дангаар оршин чадагч зайгаар хоосорсон түүнийг эзэн үгүйн нарийн гэж үзнэ. Бодгалийн эзэн үгүйн нарийн, бүдүүнийг хэлж байгаа ёс нь судартан, сэтгэл төдийтөн, мөрийн үндэст 3 нийт юм.

Мөрийн тэвчигдэхүүн нь; Бодгалийг минийрхэн барих, нисванистан хийгээд нисванист бус үл мэдэхүй тэргүүтний томъёо төдийгөөс бус номыг минийрхэн баригч нарийн бүдүүн тэргүүтнийг эс зөвшөөрдөг өвөрмөц өгүүлэгчтэй адилхан. Гурван хөлгөний 5 мөрийн тийн агуулгыг үйлдэнэ. Ухаан, агшин арванзургааг үзэх мөр дор гэж үзнэ. Илтийн үзэгдэх орон нь өөрийн тэмдэгтэй байх ёстой. Бодгалийн эзэн үгүй нарийнийг Шарвагын үзэх мөрийг тотгор үгүй мөрийн бодитой хэмжээн дор гэхгүй. Тэр бээр бодгалийн эзнээр алслагдсан хуран үйлдэгчийг бодитой олсны бодгалийн эзэн үгүйн нарийнийг олоно гэнэ.

Гуравдугаарх: Үрийг номлох ёс: Дайснаа дарагч нь тэвчил онолоосоо доройтно гэж үгүй.

Бурханы дүрст лагшинг бурхан чухал дээд гэж үзэхээс бусад 3 хөлгийн үрийг илт дор үйлдэх ёс нь өвөрмөц өгүүлэгчтэй адилхан. Бурханы зарлиг бүгдийг ишийн номын хүрд гэж үзнэ. Мөрд оршсон илт мэдэл бүрийг онолын номын хүрд гэнэ. Тэр ч судраас дээших нийтийн ном болой.

Өвөрмөц өгүүлэгч, судартан 2 бээр их хөлгөний аймаг савыг бурхны зарлиг гэж үздэггүй ч сүүлийн хойтох нугууд нь бурхны зарлиг гэж хайлагнадаг байна гэж номлосон.

Судартан, “Илт номын сангийн 7 аймаг” бурхны зарлиг гэж үзэхгүй ч төв үзэл, хэтрүүлэгч, өөрийн үндэст нь илтийн аймаг сав дор таална.

Гуравдугаарх нь: Сэтгэл төдийтөний тогтсон тааллын тийн агуулгыг номлохуй дор бэлгэ чанар, ялгал, нэрийн утга, үзэл онол лугаа дөрөв.

Анхдугаарх нь: тогтсон тааллыг өгүүлэгч дөрвийн аль нэгэн хийгээд өөрийн язгуурын тогтсон таалалд гадаад утга үгүй бөгөөд ухааныг үнэнд бүтсэн дор ам өгөгч нь сэтгэл төдийтөний бэлгэ чанар.

Хоёрдугаарх нь: Тийн дор ялгавал ишийг дагагч сэтгэл төдийтөн, ухааныг дагагч сэтгэл төдийтөн хоёр байна.

Анхных нь: “Газрын 5 аймагийг” дагагч. Хоёрдугаарх нь: “Шалгадгийн 7 аймагийг” дагагч. Хоёуланд нь тийн үнэн, тийн худал хоёр байна гэж номлосон ч энэ хоёрын ялгаа байна. Хөхийг барьсан эрхтэний илт дор хөхийг бодит дор үзэх, хөх дор үзэх, өнгө дор үзэх, дүрс дор үзэх, хувь сэлтэс дор үзэх, бүдүүн дор үзэх, гадаад утган дор үзэх нь адилхан.

Тийн үнэн бээр хөхийг баригч эрхтэний ухаанд хөх бол гаднах утга дор үзэгдэх хувьд мунхгийн бульдалга оршсон, үзэгдэл бус 6 дор мунхагийн бульдал оршоогүй гэж үзнэ.

Тийн худал нь хөхийг гадаад утга дор үзэгдэх төдийгөөр үл барам бусад 6 үзэгдэлд ч мунхагийн бульдаас оршино гэнэ. Тиймээс сэтгэл төдийтөн тийн үнэн, тийн худал хоёрын аль нэг болдог эрхтний мэдэл дор бүдүүн дэх үзэгдэл нь үзэгдсэн мэт бүтнэ гэж ам өгдөг нь сэтгэл төдийтөн тийн үнэн болно.

Эрхтний мэдэл дор бүдүүн дэх үзэгдэл нь үзэгдсэн мэт эс бүтнэ гэж ам өгдөг нь сэтгэл төдийтөн тийн худал болно. Сэтгэл төдийтөн тийн үнэнийг ялгавал: барих дүртийн тоо адил, элдэв хоёргүй, өндөгний хагас гурав байна. Энэ гурвын ялгаа нь мэргэдийн номлосон хоорондоо зөрөөтөй байна. Жинхэнэ ялгал нь: эрээн юмны дээрх хөх, шар хоёр нь зай тусдаа байгаатай адил эрээн юмыг баригч нүдний мэдэл, тэр хөхийг барьдаг шарыг барьдаг нүдний зай тус тусдаас байна гэдэг нь анхных.

Эрээн юмны дээрх хөх шар хоёрын зай нь нэг адил нүдний мэдэл дэхь хөхийг барих, шарыг барих нүдний зай нэг байна гэдэг нь хоёрдугаарх.

Эрээн юмны дээрх хөх нүдний мэдэл хоёр зай тусдаа байна гэх нь гуравдугаарх болой.

Ухаан нь дүр сэлтэс байх ёсонд гурав байна. Нэг ухаанд байдал олон янзын дүрээр ургана гэж үзэх нь элдэв хоёр үгүй болой.

Нэгэн ухаанд нэгэн байдал ургах нь өндөгний хагас.

Нэгээн ухаанд байдал олон янз ургахад ухаан олон янз хэмээх нь барих тоо адил. Байдлыг номлох нь судартан, өвөрмөц өгүүлэгч, сэтгэл төдийтөн гурвууланд байна.

Барих дүрт тоо адил нь тийн мэдлийн 8 чуулган, тийн мэдэлийн 6 чуулган гэж үзэх хоёр байна.

Элдэв хоёр үгүй дор тийн мэдэл 6, тийн мэдрэл ганц хоёр байна.

Тийн хийгээд ялгавал: хир сэлтэстэй, хиргүй хоёр байна. Энэ хоёрын ялгаа бас л адилгүй. Бурхны газарт хоёр үзэгдэл байна гэх нь хиртэй, бурхны газарт хоёр үзэгдэл байхгүй гэх нь хиргүй. Тийн боловч тийн болгоолтод эндүүрэх үзэгдэл байх хийгээд янагуух үнэнийг эс үзэх алиныг зөвшөөрөх хэцүү тул тийн болгоолт бээр хоосон чанарыг болгоож байх нигуур дор хоёр үзэгдэл байгаа байхгүйгээр хиртэй, хиргүйгээр үзэхийг шинжлээрэй.

Дууны утгыг номлохуй дор: Ном бүгдийг сэтгэлийн шинж чанартай гэснээс сэтгэл төдийтөн гэсэн.

Егүзэрийн суурийн үүднээр мөрийн явдалаа анхааран авч, нотлон буулгах учраас егүзэрийн явдалтан гэнэ.

Дөрөвдүгээрх: Үзэл онол: суурь, мөр, үр гурваас

Анханд: орон хийгээд оронтон хоёр. Орон нь: бүх юмсыг бодит чанар гуравт хуваана гэж үзнэ.

1. Хуран үйлдсэн бүгд бусдын эрхтэй

2. Хоосон чанар бүгд огоот бүтсэн

3. Бусдыг хотол нэрийдсэн гэж үзнэ.

Тэр гурав өөрийнхөө талаас бүтсэн, мөн чанараар бүтсэн, өвөрчилөнгөөр бүтсэн, өөрийн бодит чанараар юмуу дээд утганд юм уу, үнэн дор бүтсэн эс бүтсэний ялгаа байна.

Бүхэн нэрийдсэн нь өөрийн бодит чанараар, дээд утгад үнэн дор бүтээгүй. Хоосон чанар огоот бүтсэн, хуран үйлдсэн хоёр нь өөрийн бодит чанараараа дээд утгад үнэн дор бүтнэ. Өөрийг баригч атгагаар зүүсэн төдий нь бүхэн нэрийдсэний бодит чанар. Ялгавал: Тийн тоот хотол нэрийдсэн, бэлгэ чанар огоот тасарсан хотол нэрийдсэн хоёр байна.

Анханд: Мэдэгдэхүүн мэт

Хоёрдугаарт: Хоёр эзэн мэт

Өөрийн шалтгаанаас төрсөн нь бусдын эрхтийн бэлгэ чанар.

Ялгаваас: арилсан бусдын эрхт, арилсан бус бусдын эрхт 2 байна.

Анхдугаарх нь: хутагтын сүүлд олсон билгүүн хийгээд бурхны тэмдэг, үлгэр.

Хоёрдугаарх нь: цувирал сэлтэстэй чухал авагч 5 цогцос.

Өөрт нь зориулаад бясалгаваас мэдэгдэхүүний түйтгэрийг барагдуулагч эцсийн зоригдол нь огоот бүтсэний бэлгэ чанар.

Ялгаваас: зөв үнэн огоот бүтсэн, урвалт үгүй огоот бүтсэн 2 байна.

Анхных нь: Хутагтын тэгш агуулсан билгүүн

Хоёрдугаарх нь: Хоосон чанар

Зөв үнэн огоот бүтсэн нь огоот бүтсэний дотор багтах ч огоот бүтсэн бусаа. Дээд утгын шинжлэлийн шалгуурт олдсон утга бус. Бас мэдэгдэхүүнд ялгавал үнэмлэхүй үнэн хийгээд янагуух үнэн хоёр байна. Томъёог шинжлэгч шалгуурт одож олдсон утга нь янагуух үнэн.

Худлаа, янагуух үнэн, томъёоны үнэн, татсан утга нь утга нэгтэй.

Эцсийг шинжлэгч билгүүнээр шалгуурт одож олдогч утга нь үнэмлэхүй үнэний бэлгэ чанар. Үнэн, үнэмлэхүй үнэн, хоосон чанар, номын агаар, үнэхээрийн эцэс, огоот бүтэгч, түүнчилэн явагч, магадтай утга нугууд нэг утгатай.

Энэ ёсонд үнэн болоход үнэн дор бүтэх албатай ч худал болоход худал дор бүтэх албагүй. Бусдын эрхт нь худал мөн.

Бас мэдэгдэхүүнийг ялгаваас: Зай буй, нэрийдэл буй хоёр байна.

Анхдугаар: Өөр ямагтыг оюуны оронд ургахдаа бусад юмсыг оюуны оронд ургахад харгалзах хэрэггүй хэмээх нь зай буйгийн бэлгэ чанар. Дотор нь ялгаваас: Язгуураар бүтсэн зай буй, баттай үл урвах зай буй, тус үйлдэн чадагч зай буй, өөрөө гагц орших зай буй 4 байна.

Анхдугаарх нь мэдэгдэхүүн бүгд .

Хоёрдугаарх нь мөнх, хурал үүдээгүй юмс.

Гуравдугаарх нь хурал үйдэгч, бодит

Дөрөвдүгээрх нь эрхтэний мэдэлийн баригдахуун болдог дүрс хийгээд гагцаар оршигч ухаан урдах гурав нь тийм тооны зай буй. Дөрөвдүгээрх нь жинхэнэ зай буй мөн. Үүний өөрөө гагц орших зай буй, бодгалийн эзэн үгүйг хэлэх үеийн өөрөө гагц орших зай буй хоёр нь утга өөр. Түүнд өөрийн мөн чанар нь оюуны орон дор ургахдаа бус юмсыг барихдаа харгалзах хэрэггүй, өөрийн эрхэн дор ургах төдийг үйлдэнэ.

Бодгалийн нөгөөдөх бол эрхлэх цогц нугууд дор харгалзалгүй тэднийг эрхэндээ оруулагч ноён мэт, гагцаар оршин бүтэх нэгнийг хэлнэ. Өөрийн оюуны оронд ургахад бусад юмс дор харгалзах эрхтэй нь нэрийдсэн буйн бэлгэ чанар. Түүнд ялгаваас: Нэрийдсэн төдий нэрийдсэн буй, бусад юмс дор харгалздаг нэрийдсэн буй, хадагдахуун суурь бусад дор шүтэгч нэрийдсэн буй гурав байна.

Анханд: Огоот бүтсэн юмс бүгд.

Хоёрдугаарт: Бүхний суурийн авьяас нугуд.

Гуравдугаарт: Бодгальс тэргүүтэн төгөлдөр бус хуран үйлдэхүй.

Хорих бүтээхийн ёс бол судартан, сэтгэл төдийтөн, хэтрүүлэгч, өөрийн үндэст 4 нь адилхан буй.

Дүрс тэргүүтэн 5 утга нь гадаад утгад эс бүтнэ. Бүхний суурь тийн мэдлийн дээр нийт хийгээд нийт бусын үйлийн авьяасыг агуулсны хүчээр дотоод сэтгэлийн зайны дээрээс төрнө.

Сэтгэл төдийтөн нь тийн үнэн, тийн худал хоёрт дүрс тэргүүт 5 утга ч бүдүүн дор бүтнэ гэхийг зөвшөөрөх, зөвшөөрөхгүйн ялгаа байдаг боловч бүдүүний томъёо төдийг зөвшөөрдөг, зөвшөөрдөггүйн ялгаа байхгүй. Тэр хоёр хоёулаа хумхын тоос нарийн бүдүүний томъёог зөвшөөрөнө. Тийм учраас энэ ёсонд үлихийн томъёо төдийг номловч зөвшөөрөхөд харшлахгүй.

Оройтны ёсонд: Тийн мэдлийн чуулган 8 хэмээгдэх тул бүхний суурийн тийн мэдлийг бодгал дор номлоно. Ухааныг дагагч сэтгэл төдийтөн нь тийн мэдлийн чуулганыг 6 дор үздэг учраас сэтгэлийн тийн мэдлийг бодгаль хэмээнэ.

Түүнд бүхний суурийн тийн мэдэл нь дотоод авьяасанд чимэх бөгөөд байдал нь тасралтгүй, мөн чанар нь бүрхэг, эс бүрхэг. Хань нөхөр нь: сэтгэлээс гарсан бүхэнд одох 5 гагц түүнтэй хамт, төгс, гол сэтгэл, сэтгэлийн тийн мэдэл нэгийг баттай нэг гэж үзнэ.

Тэр ч буяны ёзоорыг тасалсан таслагчийн үндсэнд байдаг. Тийм учраас буян биш, дээд оронд байдаг учраас нүгэл биш. Буян нүгэл, ишид заагаагүй бүх үйлийн авьяасыг халдаасан суурь мөн учраас далд ишинд заагаагүй биш. Доод хоёр оронд дотоод 5 эрхтэн, гадаад дүрс тэргүүтэн 5 утгад зорино. Нисванист сэтгэл зорих нь бүхний суурьт зориод намба байдал нь минийрхэх сэтгэл байдалтай бүрхэгдсэн ишид үл үзүүлсэн сэтгэлийн тийн мэдэл баттай нэгнийг хэлнэ. Нөхөр нь бүхэнд одогч 5, тачаал, мунхаг, омог, эвдрэх үзэл 9 байна.

Нисванист сэтгэл бол ахуй үес суралцагчийн тэгш агуулах хийгээд хорих тэгш орохын цагт ч буцна. Бүхний суурь бол бага хөлгөний дайсныг дарагч хийгээд их хөлгөний наймдугаар газарт орших цагт нисванист сэтгэл сэлтсийг ашид харахаас бус түр хорих ёс үгүй. Энэ хоёрын үргэлжлэл дор болдог тийн боловсролын тийн мэдэл ба долдугаар сэтгэл цувиралт сэлтэс нь бага хөлгөний үлдэгдэлгүй гаслангаас гэтэлсэн ба их хөлгөний бясалгал мөрд орж очир мэт даяаныг хүртэл үргэлжид тасрахгүй орно.

Бурхан болвоос дараачилан толь мэтийн билгүүн ба тэгш ямагтын билгүүн дор орших болно гэж сэтгэ. Орох мэдэл зургаагийн агуулга орох ёс нийт лугаа зохилдуу байна. Орох мэдэл 6 тэр нь нэжгээд бүр дор буян нүгэл, ишид заагаагүй гурав, гурав байдаг нь абхидхармийн ёс. Шалгуур дор илт, даган үлих хоёр хийгээд 4 илт мэдлийг зөвшөөрнө.

Өөрийн үндэст илт хийгээд егүзэрийн илт хоёрыг эндүүрэлгүй ухаан байх албатай гэж үздэг. Сэтгэлийн илт мэдэл нь эндүүрсэн, эс эндүүрсэн хоёр байдаг. Тийн үнэн сэтгэл төдийтөн нь эгэл төрөлхтний үндсэн дэх хөхийг барьсан эрхтний илт тэр бол хөхийг хөх гэж үзэх хувиас эндүүрэггүй мэдэл гэнэ. Тийн худал сэтгэл төдийтөн нь эгэл төрөлхтний үндсэн дэх эрхтний илт мэдлийн хувь бүгдээр эндүүрсэн мэдэл байх хэрэгтэй гэж үзнэ. Сэтгэл, тийн мэдэл, сэтгэхүй 3 нэг утгатай гэж абхидхармийн дээд доод хоёуланд номлосон. Абхидхарма доодоход сэтгэлээс гарсан нь 46 гэдэг. Абхидхарма дээдэхэд сэтгэлээс гарсан 51 байдаг. Сэтгэлээс гарсан зай нэрийдсэний утга нь доод абхидхармад суурь тэр хийгээд тэр нь бодитой мөн гэж номлоно. Абхидхарма дээд нь суурь тэр хийгээд түүний хувинд зүүсэн төдий гэж номлоно.

Хоёрдугаарх: Мөрийн тийн агуулга: Ялгаваас гурав байна. Мөрийн зоригдуухан нь мөнх бус тэргүүт арванзургаа.

Бодгалийн эзэн үгүй нарийн бүдүүн урьд мэт хийгээд дүрс хийгээд дүрсийг барьсан шалгуур хоёрын зай бусаараа хоосон гэж бясалгана.

Дүрс өөрийг барьсан аймгийн сууринд өөрийн бодит чанараас бүтэхээс хоосон хоёрыг номын эзэн үгүй нарийн гэж үзнэ. Хуран үйлдсэн юм нугуд өөрийг барьсан шалгууртай нэг зайтай гэнэ. Хуран эс үүдсэн нүгүд өөрийн барьсан шалгууртай мөн чанар нэг. Энэ ёсонд дүрсийн хоосон чанар, дүрсийг барьсан шалгуурын хоосон чанар хоёр нь нэг утгатай мөн хийгээд биш ба бодгалийн эзэн үгүй нарийн нь огоот бүтсэн мөн хийгээд биш.

Хоёрдугаарх. Мөрийн тэвчигдэхүүн: Нисванисийн түйтгэр мэдэгдэхүүний түйтгэр хоёр байна.

Анхдугаарх: Нисванисийн түйтгэр нь бодгалийн биед баригч нарийн бүдүүн хоёрын хөрөнгө сэлтэс хийгээд язгуурын нисванис 6, ойрын нисванис 20.

Хоёрдугаарх: Мэдэгдэхүүний түйтгэр нь номын эзнийг барих авьяас лугаа сэлтэс ба бүхэнд мунхархын 22, муу орныг авах 11 гэх мэт. Тэр ч бодсад нугуд бээр мэдэгдэхүүний түйтгэрийг тэвчигдэхүүний гол дор үйлддэг ч нисванисийн түйтгэрийг тэвчигдэхүүний гол дор үйлдэхгүй. Шравага, Брадига нар нь нисванисийн түйтгэрийг тэвчигдэхүүний гол дор үйлдэнэ.

Мөрийн мөн чанар: Гурван хөлгөн нэжгээд нэжгээд нэжгээдэд чуулганы, барилдлагын мөр 2, үзэх мөр, бясалгал мөр 2, үл суралцах мөр лугаа 5 гэж үзнэ. Их хөлгөнд түүний дээр бодсацийн 10 газрын тийн агуулгыг зөвшөөрнө.

Гурадугаарх. Үрийн тийн агуулга:

Бага хөлгөний магад язгууртан нугууд бээр бодгалийн эзэн үгүйн эрхэнд үйлдсэн огоот бүтсэнийг бясалгалын гол дор үйлдээд дадлага бясалгал нь эцэстээ хүрвээс бага хөлгөний бясалгал мөр очир мэтийн даяаныг шүтээд, нисванисийн түйтгэрийг хоцроолгүй тэвчих лугаа хамтад бага хөлгөний дайснаа дарагчийн үрийг илт үйлдэнэ.

Шравага, Брадига хоёрын бясалгагдахуун эзэн үгүй хийгээд тэвчигдэхүүн нисванис дор ялгамжаа өчүүхэн ч байхгүй тул хоёулаа орон орших наймын тийн агуулгыг зөвшөөрөвч Барадига нь хүслийн ертөнц дор магадтай тул 20 хуваргын тийн агуулгыг

үйлддэггүй. Гэвч Шарвага, Барадига хоёуланд ялгал, ялгал үгүй бус. Зуун галавт буяны чуулганыг дадуулах түүний эрхээр үр нь дээд доод байна гэж үзнэ. Барадига бол үл суралцах замыг олохдоо брадигагийн суралцах мөрийг урьд нь одуулах албагүй. Нэг зэргийн үргэлжид оршигч Шарвагагийн бясалгал мөр очир мэт даяаныг олсны хоёрдугаар агшинд Брадига дайснаа дарагч болдог юм. Энэ нь судрын аймгийг эдлэгч өөрийн үндэст, хэтрүүлэгч төв үзэл хоёрын ёс адилхан болой. Энэ ёсонд үргэлжид орон оршигч, алгасан оршигч хоёрын газрын хуваарь нь баилдлага мөрийн нэг сууриас эхэлдэг учраас орон оршихын аль нэгэн нь хутагтан байх албагүй. Ишийг даган баригч сэтгэл төдийтөн нь бага хөлгөний дайснаа дарагч амирлахуйд ганцаар одогч нь их хөлгөнд орохгүй гэнэ. Бодит огоот урвагч дайснаа дарагч нь их хөлгөнд орно гэж үзнэ. Тэр ч үлдэгдэл сэлтэстэй мөн боловч үлдэгдэл сэлтэсгүй бусаа. Эцсийн хөлгийг 3 гэнэ. Ухааныг дагагч сэтгэл төдийтөн нугууд бээр бага хөлгөний дайснаа дарагч нь их хөлгөний зам мөрд орно гэнэ. Эцсийн хөлгөнийг нэг хэмээнэ. Их хөлгөний язгууртан нугууд бас юмсын эзэн үгүйн эрхэнд үйлдэгч огоот бүтэхийг бясалгалын гол дор үйлдээд, тоолшгүй гурван чуулгантай барилдуулж анхааран аваад 10 газар, 5 мөрийг дараалан одоод үргэлжлэлийн саадгүй мөрөөр 2 түйтгэрийг бартал тэвчээд, Огминд өрийн тус тэвчил онолын хотол чуулган номын лагшин хийгээд амьтны тус үйлсийн хотол чуулган дүрс лагшин хоёрыг илтэд үйлдэнэ,

“Шалгадаг хотлоос түүсэнийг” баригч заримууд хүний шүтээн дээр бурхан болно хэмээнэ. Бодид огоот урвагч дайснаа дарагчийг гэж үзсэн шүтээндээ бурхан болно гэж хэлэх байна. Бага хөлгөний дайснаа дарагч нь үлдэгдэлгүйн агаар дор оршоод ахиж босохгүй боловч их хөлгөний дайснаа дарагч үлдэгдэл үгүйн агаараас ерөөлийн эрхээр дахин дахин босно гэж номлоно. Бурханы зарим дор татсан утга, магад утга хоёрын ялгааг ам авна.

Таалал утгаас номлосон анхны хоёр хүрдийг татсан утга гэнэ. Татсан утга, магадтай утгын утга ч өгүүлэгч үгийн дээрээс агуулна. Хэлсэн үгэндээ дуу ямарчиланд зөвшөөрч болох утга нь магадтай утгын бэлгэ чанар болно. Хэлсэн үгийг тэр мэт чимэн зөвшөөрч үл болох нь татсан утгын бэлгэ чанар. Тэр мэт бясалагдахуун дор эзэн үгүй хоёр тэвчигдэхүүн дор хоёр түйтгэр хийгээд суралцах 5 дор 10 газар хийгээд гаслангаас нөхцөхөд үлдэгдэл сэлтэс, үлдэгдэлгүй, эс оршигч гаслангаас гэтлэгч 3 байна.

Бурхны лагшин дор номын, төгс эдлэлийн, хувилгааны бие 3 хийгээд номын бие нь мөн чанарын бие, билгүүн номын лагшин хоёр байна. Мөн чанарын бие нь мөн чанараа тийн ариун бие, гэнэтийн хирээс хагацсан мөн чанар ямагтын лагшинг зөвшөөрдөг учраас төв үзэл, сэтгэл төдийтөн хоёуланд их хөлгөний дагуу их гүнзгий ном тэдгээрийг зөвшөөрөхгүй хийгээд бага хөлгөний аймаг саваас номлосон хэмжээ төдийг зөвшөөрдөг учраас бага хөлгөний тогтсон тааллыг өгүүлэгч гэдэг юм.

Дөрөвдүгээрх. Мөн чанар үгүй дор өгүүлэгч тогтсон таалал: бэлгэ чанар, нэрийн утга, ялгал, ялгаад тус тусын утгыг номлох.

Анхдугаарх: тогтсон тааллыг өгүүлэгч тэр дөрвийн аль нэгэн, өөрийн язгуурын тогтсон таалал дор үнэхээр бүтсэн юм тоосон чинээ ч үгүй гэж ам авагч нь мөн чанар үгүй дор өгүүлэгчийн бэлгэ чанар.

Мөн чанар үгүй дор өгүүлэгч, төв үзэлтэн гэх утга нэгтэй.

Нэрийн утга нь: Юмсад үнэн дор бүтсэн юм, тоосон төдий ч үгүй гэж үздэг учраас мөн чанар үгүй гэж хэлсэн. Төв үзэлтэн гэдэг нь: Мөнх, тасархайн хоёр хязгаараас хагацсан, төвийг номлосон учраас төв үзэлтэн гэдэг.

Ялгал: өөрийн үндэст хийгээд хэтрүүлэгч. Ялгаад номловоос: өөрийн үндэстийн ёсыг, хэтрүүлэгчийн ёсыг номлох хоёр байна.

Анхдугаарх: Өөрийн үндэстийн бэлгэ чанар, нэрийн утга, ялгал, номлох ёс лугаа дөрөв.

Анханд: Хэтрүүлэгч, өөрийн үндэст хоёрын аль нэг болдог, өөрийн язгуурын тогтсон таалалд өөрийн бэлгэ чанараар бүтсэнийг томъёон дор буй гэж ам авагчийн тогтсон таалал нь өөрийн үндэст төв үзлийн бэлгэ чанар. Өөрийн үндэст гэж хэлсэний учир нь дөрвөн хязгаарын төрөхүйг хориход өөрийн үндэсний үнэхээр учир шалтгаан ямагтыг голлодог. Тиймээс өөрийн үндэст гэсэн юм.

Гуравдугаарх. Ялгавал: Егүзэрийн явдалт өөрийн үндэст төв үзэлтэн, судрын явдалт өөрийн үндэст төв үзэлтэн хоёр байна. Өөрийн үндэст төв үзэлтэн болдог, өөрийн язгуурын тогтсон таалалд гадаад утга үгүй бөгөөд өөрийг ухагч буй хэмээх нь егүзэрийн явдалт өөрийн үндэст төв үзлийн бэлгэ чанар. Жишээлбэл: Ловон Шэванцо.

Төв үзэлтэн, өөрийн үндэстэн болдог өөрийн язгуурын тогтсон таалалд өөрийг ухагч үгүй, гадаад утга буй гэж үздэг нь судрын явдалт өөрийн үндэст төв үзлийн бэлгэ чанар мөн. Жишээлбэл: Ловон Лигдэнжид.

Нэрийн утга ч байна. Суурийн үзэл нь сэтгэл төдийтөнтэй зохилдуу ам авдаг учраас егүзэрийн явдалт төв үзэлтэн гэдэ. Судрын аймагтан мэт хурахын тоос хураагдсаар байгаад гадаад утга болдог гэж үздэг учраас судрын явдалт төв үзэлтэн гэж хэлнэ.

Егүзэрийн явдалт өөрийн үндэст төв үзэл нь тийн үнэнтэй зохилдуу төв үзэлтэн, тийн худалтай зохилдуу төв үзэлтэн хоёр байна. Тийн үнэнтэй зохилдуу төв үзэлтэнд нь Шиванцо хийгээд түүний шавь нар, Пагвадольд ловон Сэнгэсамбуу.

Тийн худалтай зохилдуу төв үзэлтэнд нь Зэдари, Бавава. Зэдари нь тийн худал хир сэлтэт зохилдуу, Бавава хир сэлтэсгүйтэй зохилдуу.

Сэтгэл төдийтөн тийн үнэн бээр эрхтэний мэдэлд бүдүүн дор үзэгдсэн мэтэд бүтнэ хэмээн үзнэ. Шиванцо тэргүүтэн нь үзэгдэл нь үзэгдсэн мэтэд тасалдаггүй.

Сэтгэл төдийтөн тийн худал нь эрхтэний мэдэлд гадаад утган дахь үзэгдэл мэтэд бүтнэ гэж ам өгдөг тогтсон тааллын дотоод харш мөн тул түүнтэй бүх юмаараа зохилдоно гэсэн хэрэг бус. Тийм учраас Шиванцо тэргүүтнийг тийн үнэн лугаа зохилдуу төв үзэлтэн гэж номлодог нь эрхтэний мэдэл дор бүдүүнээр үзэгдсэн мэт дор бүтнэ гэж үздэг язгууртан мөн төдий дор таалсан юм.

Дөрөвдүгээрх. Тогтсон таалын номлох ёс: Егүзэрийн явдалт өөрийн үндэстийн ёсыг нэг номлох, егүзэрийн аймгийн явдал ёсыг номлох хоёр байна.

Анхдугаарт: Суурь, мөр, үр гурав.

1. Суурийн тийн агуулга: Орон хийгээд оронтон хоёр.

Анхдугаарт: Сууриар бүтэгч бол өөрийн бэлгэ чанараар бүтэх албатай гэж таалах бөгөөд юм алин мөн боловч томъёон дор нэрийдсэний утгыг эрвээс олдоно хэмээн үзнэ. Тийм учраас өвөрчилөнгөөр бүтэх, өөрийн бэлгэ чанараар бүтэх, өөрийн орших ёсны үүднээс бүтэх, өөрийн талаас бүтэх, мөн чанараар бүтэх нэгэн утгатай.

Мэдэгдэхүүнд ялгаваас үнэмлэхүй үнэн, янагуух үнэн хоёр байна. Өөрийн илт дор оногч илтийн шалгуураар хоёр үзэгдэл замхарсны ёсоор оногдогч нь үнэмлэхүй үнэний бэлгэ чанар.

Өөрийг илт дор оногч, илтийн шалгуураар хоёр үзэгдэл лугаа сэлт ёсоор оногдогч нь янагуух үнэний бэлгэ чанар. Тэр ч "Умдэннигээс": Оюун дор үзэгддэг тэр ямагт нь

үнэмлэхүй үнэн, бусад нь янагуух юм. Жишээ нь: үнэн хоосон нь үнэмлэхүй үнэний жишээ болно.

Бумба бол янагуух үнэний жишээ.

Үнэмлэхүй үнэнийг дэлгэрэнгүй ялгавал 16 хоосон чанар, хураавал 4 хоосон чанар байна.

Янагуух үнэнд ялгавал: Үнэхээр янагуух үнэн хийгээд буруу янагуух үнэн гэж хоёр байнаб.

Янагуух үнэн болдог өөрийгөө үзүүлэх оронд үйлдэгч оюунд ямар мэт үзэгдсэн мэт язгуурт оршдог нь үнэхээр янагуух үнэний бэлгэ чанар. Жишээ нь: Төрөлхтний царай.

Өөрийн үзэгдэх оронд үйлдэгч оюунд ямар мэт үзэгдсэн мэт дор эс бүтсэний язгуурт орших нь буруу янагуух үнэний бэлгэ чанар. Жишээ нь: Толин доторх царайны дүрс. Үнэхээр янагуух нь янагуух үнэн болох албагүй. Буруу янагуух нь янагуух үнэн биш. Яагаад гэвэл зэрэглээний ус нь буруу янагуухаа.

Энэ ёсонд мэдэл л болбол үнэхээр янагуух болох албатай. Илбэний морь мэтийг үздэг шалгуур нь егүзэрийн явдалт өөрийн үндэст төв үзэлд илбэчний нүдний мэдлийг анхааран амсагч өөрийг мэдэгч байна гэж үзнэ. Судрын аймгийн явдалт өөрийн үндэст төв үзэлтэнүүд илбэчний газар зүг хийгээд тэр хавийн агаар завсар үзэгдлийг барих нүдний мэдрэл гэж үзнэ.

Илбэний морь нь хоёр өөрийн үндэстэн бээр дараачилан төгөлдөр бус хуран үйлдэгч, хотол нэрийдсэн дүрс гэж үзнэ.

Оронтын ёс нь: Сэтгэлийн тийн мэдлийг бодгалийн жишээ гэнэ. Бүхний суурь, нисванист сэтгэлийг номлохгүй. Тийн мэдлийн чуулганыг 6 гэж үзэх дор хоёр өөрийн үндэстэн хоёулаа адил. Оюун дор ялгаваас шалгуур, шалгуур бус хоёр байна.

Шалгуурт нь: Илтийн шалгуур, даган үлих шалгуур хоёр.

Илтийн шалгуур нь: Эрхтэний илт, өөрийг ухах илт, сэтгэлийн илт, егүзэрийн илт 4 байна. Сүүлийн өөрийг ухах, егүзэрийн илт хоёрыг эндүүрэггүй мэдэл гэнэ. Гадаад утга дор бүтсэнийг зөвшөөрөхгүй учраас хөх хийгээд хөхийг баригч хоёр хоёулаа нэг зайтай байна гэж үзнэ.

Хоёр өөрийн үндэстэн бол эгэл төрөлхтний эрхтэний илтийг эндүүрэлтэй, эндүүрэггүй гэж ялгаж үзнэ. Гэвч хоёулаа хоригдохуун үнэн дор бүтэх нь эрхтэний мэдэл дор үзэгдэхүй гэж үзэх нь адилхан байдаг. Мөрийн тийн агуулга дор гурав байна.

Мөрийн зоригдохуун нь бодгалийн эзэн үгүй нарийн бүдүүн урьдах мэт. Барих дүрт нь зай бусдаар хоосон нь юмсын эзэн үгүй бүдүүн. Юм бүгд үнэн бүтсэнээр хоосон ч юмсын эзэн үгүйн нарийн дор таална.

Хоёрдугаарх. Мөрийн тэвчигдэхүүн: Бодгалийн эзэн дор баригчийг нисванисийн түйтгэр, юмсын эзэн дор баригчийг мэдэгдэхүүний түйтгэр гэж үзнэ. Мэдэгдэхүүний түйтгэрт бүдүүн юмс бүгдийг үнэнд бүтсэн дор барих нь мэдэгдэхүүний түйтгэр нарийн гэнэ. Тийн боловч орчлонгийн үндэс болдог мунхаг нь бодгальсийн эзэн дор баригч гэж үзэх нь өөрийн үндэстээс дооших манай аймгийнхны нийтийнтогтсон таалал болой. Юмсыг эзэнтэй дор баригч нь орчлонгийн суурийн эцэс мухар мөн. Тийм учраас "Тийн гэтлэхийн гурван үүдэнд" ч нийтийн тийн гэдлэх 3 үүд ямагтыг голлож тавих хэрэгтэй болой.

Гуравдугаарх. Мөрийн мөн чанар нь: 5 мөр гурав, 15-ыг зөвшөөрөх нь адил. Ялгаа нь: Барадигагийн саадгүй мөр, тийн гэтлэх мөр хоёрыг хоёр хоосны байдалтай байх хэрэгтэй гэнэ.

Гуравдугаарх. Үрийн тийн агуулга:

Орон орших наймын аль нэг болоход Шарвагын хутагт байх албатай гэдэг. Барадига бээр мэдэгдэхүүний түйтгэр бүдүүнийг тэвчигдэхүүнийхээ гол болгодог. Тийм учраас орон орших наймын тухай ялгаатай. Төрөлхтөн хос 4 бас бодгальс хос 8-ыг Шарвага ямагт гэж үзнэ. Шарвага магад язгууртан нугууд бээр бодгальсын эзэн үгүйг онох үзлийг бясалгалынхаа гол дор үйлдэж эцэстээ бясалгалын мөр очир мэт самадид шүтээд, нисванисын түйтгэрийг хоцроолгүй тэвчих лугаа цаг чяцуу дайснаа дарагчийн үрийг илт үйлдэнэ. Барадигагийн магад язгууртан бээр бясалгалын голд барих дүртийг голлож үйлдэнэ. Хоёрдугаар хоосны онолыг бясалгалын гол болгож үйлдээд бясалгалын мөр очир мэт самадид шүтээд нисванисын түйтгэр хийгээд мэдэгдэхүүний түйтгэрийг хоцроолгүй тэвчих цагт чяцуу барадигагийн дайснаа дарагчийн үрийг илт үйдэнэ. Доод хөлгөний гаслангаас гэтлэхэд үлдэгдэлт сэлтэст гаслангаас гэтлэгч, үлдэгдэл үгүй гаслангаас гэтлэгч хоёр.

Анхдугаарх: Урдын үйл нисванисаар хаягдсан, зовлонгийн цогцсын үлдэгдэл сэлтэстэй гаслангаас гэтлэгч.

Хоёрдугаарх: Зовлонгийн цогцсоос хагацах ахуй үесийг хэлнэ.

Шарвага, Барадигагийн дайснаа дарагч нь их хөлгөний мөрд орох албатай. Эцсийн хөлөг нэг гэж үзнэ. Тиймийн тул энэ ёсонд Шарвага, Барадигагийн тэвчигдэхүүн хийгээд онолын язгуур адилгүйн эрхээр ологдохуун үрд нь дээд доод ялгаа байна. Их хөлгөний магад язгууртан нугууд бээр бодийн дээдэд сэтгэлээ үүсгээд, чуулганы мөр ихийн ахуй үес дор ном үргэлжлэлийн бясалгалд шүтээд, дээд хувилгааны лагшингаас увдсыг бодитой дор сонсох бөгөөд түүний утгыг анхааран авахуй дор шүтээд, хоосон чанарт зорьсон бясалгалаас гарах билгүүнийг анх түрүүн олох цагт барилдлага мөр рүү шилжинэ.

Бүлээн илчний ахуй үест үзэгдэх тэвчигдэхүүн хотлоос нисванис, барих атгаг, илбэ гарсныг доройтуулж үйлддэг.

Үзүүрийн үест үзэх тэвчил, тийн арилах, барих атгаг илт гарах, тэвчээрийг олох үест үзэх тэвчил зай дор барих атгаг ил гарах хийгээд дээд номыг олох цагт нэрийдэгчийг баригч атгаг ил гарахыг доройтуулна. Илч, үзүүр, тэвчээр, дээд дөрөвт зэргээр дараалан гэгээг олох самади, үзэгдэл гэгээ түгэхүйн самади, хоосон чанарын нэг зүг дор оршихуйн самад, саадгүй самади хэмээн хэлнэ.

Түүний сүүлд үзэх мөр саадгүй мөрөөр нисванисын түйтгэр хотол нэрийдсэн хийгээд мэдэгдэхүүний түйтгэрийг хөрөнгө лугаа сэлтэстэй тэвчээд тийн гэтлэх мөр хийгээд хорихын үнэн хоёрыг илт үйлдэх болой. Үзэх мөр тэвчээр 8 хийгээд мэдэл 8 нь дараалан үзэх мөр саадгүй мөр хийгээд тийн үзэх мөр дор буцах зүгээс нь ялгах бөгөөд тус тусдаа нэг зэрэг төрөх нь төв үзэлтэн хэтрүүлэгч хийгээд өөрийн үндэст нийтийн ёсон болой. Бясалгалын мөр 9 аймгаар бясалгалын тэвчигдэхүүн, нисванис 16-гийн хөрөнгөтэй нь хийгээд бясалгалын тэвчигдэхүүн, мэдэгдэхүүний түйтгэр 108-ыг хөрөнгөтэй нь тэвчинэ гэж зарлигласан болой. Эцэстээ үргэлжлэлийн эцсийн саадгүй мөр дор шүтээд нисванис хийгээд мэдэгдэхүүний түйтгэр хамт төрсөн хоёрыг нэгэн зэрэг тэвчээд хоёрдугаар агшинд дээр үгүй бодийг олохуй дор болох бөгөөд магад язгууртын үр онох болой. Их хөлгөний гаслангаас гэтлэх хийгээд эс оршихын гаслангаас гэтлэх 2 нэгэн утгатай. Бурхны лагшин дор 4 хуваана.

Хоёрдугаарх; Судрын аймгийн явдалт өөрийн үндэст төв үзлийг номлохуй дор Шарвага, Барадига хоёрын онолын язгуур нь адилхан гэж үздэг. Үздэг ялгаанаас бус

суурь, мөр, үр гурвын тийн агуулгаас их зонхи нь егүзэрийн явдалт өөрийн үндэстийн үзэлтэй адилхан. Наймдугаар газрыг олохын цагт нисванисын түйтгэрийг барагдтал тэвчинэ гэж “Догги брайвүүд” номлосон боловч хэтрүүлэгч мэт нисванисын түйтгэрийг эс барагдах хүртэл мэдэгдэхүүний түйтгэрийг тэвчих эхлэлийг эс туурвина гэж номлоогүй хэмээн номлосон болой. Хоёр өөрийн үндэстийн ёс нь бол таалал тайлбараас номлосон 3 хүрдний анхных нь татсан утга, дундах нь татсан магадтай хоёрын хувьтай, сүүлийх нь магадтай утгын судар дор таалсан болой. Дунд номын хүрдний “Ширнэнд” хоригдохууны дээд утгын ялгааг бодитой найруулаагүй тул татсан утгатай гэдэг. Билгийн чанадад хүрэх Бум мэт хоригдохуун дээд утгын ялгааг бодитой найруулсан тул магадтай утга гэдэг. Татсан хийгээд магадтай утга нь өгүүлэгч үг хийгээд өгүүлэгдэхүүний утга хоёрын цогцын дээрээс агуулах бөгөөд янагуух үнэнийг бодитой үзүүлэхийг голлон үйлдсэн хийгээд үг ямарчлан дор ам өгч эс болох хоёрын аль нэг нь татсан утгын судрын бэлгэ чанар мөн.

Үнэмлэхүй үнэнийг бодитой үзүүлэхийг голлож үйлдсэн, үг ямарчилан дор ам авч болохыг магадтай утгын бэлгэ чанар дор номлосон юм. Таалал тайлбар бодитой үзүүлсэн номын хүрдэн дунд, эцэс хоёрт татсан хийгээд магадтайн ялгаа байвч таалал нь нэгэн утгатай. Хотол нэрийдсэнийг дээд утга дор мөн чанар үгүй хийгээд бусдын эрхт нь дээд утга дор төрөх мөн чанар үгүй хийгээд, огоот бүтсэн нь дээд утгын мөн чанар үгүй хийгээд гурвуулаа номын хүрд дунд хийгээд төгсгөл хоёулангийн эцсийн таалал мөн гэдэг. Тэр мэт болвоос “Ширчин” судар тэр судрын аймаг бүгдийн эрхэм дор агуулах нь төв үзэлтэн, сэтгэл төдийтөн хоёрын нийтийн ёс. Эцсийн хөлөг нь нэг ямагт гэж үздэг нь төв үзэлтэн нийтийн ёс. Суурийн төв үзэл шүтэн барилдлага хийгээд үнэн үгийг онож, мөрийн төв үзэл арга билгийн дээдийг бясалгаснаар, үрийн төв үзэл ном хийгээд дурст лагшинг бүтээдэг бодгаль бол өөрийн үндэст төв үзэл, хэтрүүлэгч төв үзлийн тогтсон таалал болой.

Хоёрдугаарх. Хэтрүүлэгчийг номлоход: бэлгэ чанар, нэрийг номлох, үзэл онол гурав байна.

Анхдугаарх: Хэтрүүлэгч, өөрийн үндэст хоёрын аль нэг болдог, өөрийн язгуурын тогтсон таалалдаа өөрийн бэлгэ чанараар бүтэхийг томъёонд ч байхгүй гэж үздэг бодгальс нь хэтрүүлэгч төв үзэлтэн болой. Төлөөлөгч нь: Ловон Санжаажам, Даваадонва, Шивалха.

Хоёрдугаарх. Нэрийн утга: Яагаад хэтрүүлэгч гэсэн бэ?

Дөрвөн хязгаарын төрөхийг хорихдоо голлон хэтрүүлэгчийг голчилж үздэг учраас хэтрүүлэгч гэдэг.

Гуравдугаарх. Үзэл онол: Суурь, мөр, үр гурав.

Анхдугаарх нь: орон хийгээд оронтон.

1. Оронг номлох ёс: Буй бүх юм өөрийн бэлгэ чанараар эс бүтсэн байх албатай хэмээнэ. Бүх юмс нь атгагаар нэрийдсэн төдий байх албатай. Төдий гэдэг үгээр өөрийн бэлгэ чанараар бүтэхийг тасалдаг юм. Сууриар бүтсэн, орон, мэдэгдэхүүн нүгүүд нэг утгатай. Түүн дор ялгаваас: Ил далд хоёр дор ялгах, хоёр үнэн дор ялгах.

Анхдугаарх нь: Ил далд хоёрын бэлгэ чанарыг судрын аймгийн үе дэх мэт. Илт, ил, эрхтний орон, далд болоогүй юмс нэг утгатай. Бэлгэдлийн суурь нь дүрс тэргүүтэн 5 утга.

Далд, ил бус юмс хийгээд даган үлихийн хэмжигдэхүүн нүгүүд нэг утгатай. Бэлгэдлийн суурь нь: Дууг мөнх бус, ногоо үнэн гэх.

Хоёрдугаарх: Хоёр үнэний бэлгэ чанар сэтгэл төдийтөн хийгээд өөрийн үндэстийн үеийн аль мэт болно. Үнэмлэхүй үнэн хийгээд хоосон чанар хоёрыг нэг утгатай гэж үзэхгүй. Хэтрүүлэгчийн ёсонд хорихийн үнэн нь хоосон чанар байх албатай.

Бэлгэдлийн суурь: Бумба-үнэмлэхүй үнэн. Бумба мөн чанараар эс бүтсэн-янагуух үнэн.

Ялгавал: Янагуух үнэнд үнэхээр янагуух буруу янагуух гэж ялгахгүй.

Үнэхээр янагуух гэж байхгүй. Янгауух гэхэд л үнэхээр биш байх албатай. Янагуух байхад буруу байх албатай. Тийн боловч ялагуухад ертөнцийн эглүүдийн ухааны нүүрт харгалзаад үнэхээр, буруу хоёрт ялгана. Дүрс бол ертөнцийнхөнд харгалзвал үнэхээр юм. Дүрс хөрөг нь ертөнцийн мэдлийн нүүрт харгалзаад буруу юм. Тийм учраас даруйгийн эндүүрлийн шалтгаанаар эс бульдигдсан тийн мэдэл зургаан орон лугаа сэлтэс болвоос ертөнцийн мэдлийн нүүрт харгалзвал үнэхээр мөн бөгөөд учир шалтгааны үндэснээс хоосон чанар дор оюуны ам эс зүглэсэн томъёоны шалгуураар буруу гэж эс онож болох юм. Даруйгийн эндүүрлийн учраар бульдагдсан тийн мэдэл зургаан орон лугаа сэлтэс болвоос ертөнцийн мэдлийн нүүрт харгалзвал буруу мөн бөгөөд урьдын томъёоны шалгуураар буруу гэж онож чадна. Ертөнцийн мэдлийн нүүрт харгалзаад үнэхээр буруу алин нэг заавал байх албагүй. Данжамба: Ерийг эрхэм. Бидний дүрсийг үнэн гэх нь байхгүй. Дээд утгын ялгаа урдахтай адил.

Гурван цагийн тийн агуулга нь: Төрөөд хоригдож байгаа нь өнгөрсний бэлгэ чанар.

Гурван цагийн хамаг гол болдог, төрөөд хоригдоогүй байгаа нь эдүгээгийн бэлгэ чанар.

Гурван цагийн нэг болдог, одоо бус, эс хоригдсонтой суурь зохилдуу нь ирээдүйн бэлгэ чанар. Одоо, ирээдүй, эвдрэхийг бодитой гэж үзнэ. Эвдрэхийг агшинаар эвдрэх хийгээд үргэлжийн эвдрэх гэж хоёр ялгана.

Буян нүглийн эрхээр тийн бловсролгоо нь амгалан зовлон хоёрыг гаргана хэмээнэ. Гадаад утгыг зөвшөөрнө. Барих, баригдах хоёрыг мөн чанар тусдаа гэнэ. Зай буй ч зөвшөөрөхгүй. Бүх юмсыг дан нэрийдсэн, буй төдийд бүтсэн хэмээнэ. Тийн боловч нэг зайтай. Зай нь тусдаа байхыг зөвшөөрнө. Томъёо төдийг л хайлагнана.

Хоёрдугаарх. Оронтны үзэл: Өөрийн нэрийтгэлийн суурь таван цогцос юмуу дөрвөн цогцост түүнчилэн нэрийдсэн бий төдийг бодгалийн бэлгэдлийн суурь гэнэ. Бодгалъс нь төгөлдөр бус хуран үйлдэхүйгээр албатай.

Оюун дор шалгуур ба шалгуур бус. Шалгуурт: Илт шалгуур, даган үлих шалгур хоёр байна.

Илтийн шалгуур: эрхтний илт мэдлийн шалгуур, сэтгэлийн илт мэдлийн шалгуур, егүзэрийн илт мэдлийн шалгуур гурав байна. Өөрийг ухах илтийн шалгуурыг зөвшөөрөхгүй.

Амьтны үндсэн дэх эрхтний мэдэл нь эндүүргийн мэдэл байх албатай. Егүзэрийн илтэд эндүүрсэн, эндүүрээгүй хоёр байна. Тэгш агуулсан, цувиралгүйн мөн чанартай егүзэрийн илт нь эндүүрэггүй егүзэрийн илт.

Эгэл амьтны үндсэн дэх бүдүүн мөнх бус тэргүүтэн арван зургааг илт оносон егүзэрийн илт нь эндүүрэгтэй егүзэрийн илт эглийн үндсэнд байгаа мэдэл шүү дээ. Тасархай мэдэл болоход илт шалгуур байх албатай хийгээд атгаг бусаар албатай.

Дууг мөнх бусад оносон даган үлих хоёрдугаар агшин нь атгаг болдог илт билгүүн мөн. Дүрсийг барьсан эрхтний илт мэдэл хоёрдугаар агшин нь атгаг бус болдог илт шалгуур мөн.

Даган үлихийг ялгавал: бодисын хүчээр даган үлих хийгээд итгэмжилсэн даган үлих хоёр.

Далд болоход өчүүхэн далд машид далд хоёр байна.

Үлгэрийг далд хэмжсэн даган үлихийг бодисын хүчээр даган үлихээс тусдаа бус хэмээнэ. Илтийн шалгуур нь итгэмжлэхүй даган үлихтэй нэгэн утгатай. Дуунаас гарсан алдар дор хэмжигдэхүүний илт мөн учраас алдаршсан даган үлихүйг тодорхой дор эс гаргасан болой. Орон түүнийг эндүүрэвч орон түүнийг оноход харшлахгүй.

Дуу мөнх бусыг оносон даган үлихүй нь үзэгдэх орчиндоо эндүүрдэгч ононо. Хоёр үзэгдэлт мэдэл болоход өөрийн үзэгдэлд илт шалгуур мөн болох албатай. Дууг мөнх гэж барьсан атгаг бол өөрийн үзэгдэл дор илт шалгуур мөн. Ухаан болоход өөрийнхөө орныг онох албатай. Туулайны эврийн байдал нь атгагын хэмжигдэхүүн. Дууны мөнхийн байдал нь дууг мөнх гэж барихын хэмжигдэхүүн мөн. Шалгуур бусын ялгалд сэтгэлийн шинжлэл тэргүүтэн дөрөв байна.

Мөрийн тийн агуулга: Мөрийн зоригдохуун нь өөрийн үндэстийн ёсны бодгаль хийгээд юмсын эзэн үгүйн нарийнийг бүдүүн гэж үзнэ.

Эзэн үгүй нарийн хоёр нь хоосны суурийн үүднээс ядгаж байгаа нь мөн болохоос хоригдохууны үүднээс эс ялгасан юм. Суурь нь бодгалийн дээрх хоригдохууныг үнэн бүтснийг хорьсон нь бодгальсын эзэн үгүйн нарийн ,суурь нь цогц тэргүүтний дээр хоригдохууны үнэн бүтснийг хорьж байгаа нь юмсын эзэн үгүй нарийн гэж үзнэ.

Бодгалийн эзэн үгүй нарийн, юмсын эзэн үгүй нарийн хоёрт нарийн бүдүүн ялгал үгүй хоёулаа орших ёсны эцэсээ.

Хоёрдугаарх: Мөрийн тэвчигдэхүүн нь: Эзэн дор барих нарийн бүдүүн хөрөнгө лугаа сэлтэс хийгээд түүнд эрхээр гарсан гурван хор хөрөнгө лугаа сэлтэстэйг нисванисийн түйтгэр гэнэ. Үнэнд баригчийг нисванисийн түйтгэр гэж үзнэ. Үнэнд барихын авьяас хийгээд гурван хорын муу орныг авах нугуудыг мэдэгдэхүүний түйтгэр гэнэ. Нисванист бус мунхаг ба хоёр үнэний мөн чанарыг тусд нь барьдаг хир нь үнэнд барих авьяас ба хоёр үзэгдэлд эндүүрэгч авьяас ямагт дор нэрийдсэн төдий мөн юм.

Мэдэл болдог мэдэгдэхүүний түйтгэрийг үл зөвшөөрнө.

Мөрийн мөн чанар: Гурван хөлөг тус бүрд тав таван мөрийг зөвшөөрнө.

Их хөлгөнд ! газрын тийн агуулгыг сударын аймгийн арван газарт шүтэж үйлдэнэ. Арван газрын тэгш агуулахаар хоосон чанарыг үзэх ёсон дор ялгаагүй ч номын лагшинг оносныг үзэх ёсонд ялгаа буй.

Арван газар арвуулангий нь тийн гэтлэх мөрийн үес дор гэнэтийн хирээс тэвчсэний хувь урьд эс үзээгүйг шинэ үзэж буй нэжгээд бэлгэ чанар хөлгөний билгүүнийг онох язгуур дор адилгүй үгүй.

Шравага Брадига хутагт дор юмсын эзэн үгүйг илт дор оносон байх албатай.

Гуравдугаарх: Үрийг илт үйлдэх ёс нь: Бага хөлгөний магад язгуурт нугууд бээр эзэн үгүйн үзэл язгуурыг товчлон хураасан төдийгөөр бясалгасанд шүтээд, эцэст бага хөлгөний бясалгал мөр очир мэтийн даяанаар үнэнд барихыг хөрөнгө лугаа сэлтэстэй нь тэвчих лугаа нэг зэрэг өөрийн бодийг илтэд үйлдэх болой.

Үлдэгдэлгүй, үлдэгдэл сэлтэст гачлангаас нөгчих дор нийт нийт бус хоёр ялгана. Нийт нь өөрийн үндэстээс дооших мэт үлдэгдэл үгүйн урд үлдэгдэл сэлтэст гачлангаас гэтлэхийг олох хэрэгтэй гэж үздэг. Нийт бус нь тэр лугаа адилгүй. Үлдэгдэл сэлтэстийн урд үлдэгдэлгүй гаслангаас нөгчснийг олох хэрэгтэй гэж үзнэ.

Орон орших наймын аль нэг болоход хутагтан байх ёстой.

Их хөлгөний бодийн илт үйлдэх ёс нь: Бодсад нугууд бээр эзэн үгүйн үзлийг язгуурын олон талын үүднээс дэлгэрэнгүй бясалгаад түйтгэрээ тэвчиж үйлдэнэ. Тэр ч нисванисийн түйтгэрийг дуустал тэвчилгүйгээр мэдэгдэхүүний түйтгэрийг тэвчих эхлэлийг эс туурвих. Мэдэгдэхүүний түйтгэрийн тэвчих үүд нь наймдугаар газраас эхлэх бөгөөд доод мөрийг урд эс одуулсан бодсад бээр наймдугаар газрыг олвоос нисванисийн түйтгэрийг тэвчинэ. Эцэстээ үргэлжиллийн эцсийн саадгүй мөр дор шүтээд, мэдэгдэхүүний түйтгэрийг хоцроолгүй тэвчих лугаа нэг зэрэг дөрвөн лагшингийн хутгийг илт үйлдэх болой. Тийм учраас үнэнд барихыг хоцроолгүй тэвчсэн бодсад нугууд нь хутагтаар суралцагч мөн боловч дайснаа дарсан гэж үзнэ.

Таалал тайлбараас номлосон гурван хүрдний анхдугаарх нь татсан утгатай судар мөн боловч бас магадтай утга буй. Түүний дотор өгүүлсэн үг цөөхөн ч буй. Дундах нь магадтай утгын судар байх албатай. Тухайлбал: Ширнэнбо нь магадтай утга.

Эцсийн хүрд нь татсан утгын судар байх албатай. Яагаад гэвэл түүнд хоосон чанарыг үзүүлсэн цэг ч байхгүй.

Татсан хийгээд магадтай утга нь өгүүлэгдэхүүний утгын талаас хэлж байгаа юм. Янагуух үнэнийг бодитой үзүүлэхийг голлон үзүүлэгч судар нь татсан утгын судрын бэлгэ чанар бөгөөд үнэмлэхүй үнэнийг бодитой үзүүлэхийг голлон үзүүлэгч судар нь магадтай утгын судрын бэлгэ чанар.

Хэтрүүлэгчийн ялгамжтай онцлог нийт бус найман зүйл тэргүүтэн олон бэлгэ чанар ч гол нь шүтсэнээс нэрийдсэн учир шалтгаанд түшиглэж гадаад дотоод юмс нугуудыг өөрийн бэлгэ чанараар бүтсэнийг хоцроолгүй хоривч томъёон дор дан нэр хадсан буй төдийд хүлээс тайлагдах шалтгаан үр хэмжигдэхүүнийг хэмжих тэргүүтнийг бусдын нигуур дор хүргэлгүйгээр өөрийн ёсондоо гүжирдэхгүйгээр агуулахыг мэдэх хэрэгтэй. Хөлөг дээд доод тогтсон тааллыг өгүүлэгч нугууд бээр өрийн ёсны эзэн үгүйн үзлийг нотлон булгах учир шалтгааны хоригдохуун нугуудыг ухаан алинаар хорих ёс нь: өвөрмөц өгүүлэгч, судартан хоёрын учир шалтгааны хоргдохууныг мөнхөд гагцаар өөрийн эрхт эзэн хийгээд гагц өөрөө оршиж чадахын зай буйгийн эзэн.

Абхидхармийн үндэс тайлбар хийгээд тийн тайлбараас: нэг хийгээд олноос хагацсаны учир шалтгаанаар харш зохионо. Сэтгэл төдийтөний учир шалтгааны хоригдохууныг атгаг, сэтгэлийн мэдэл дор, харгалзсан барих дүрт зай бус гэдэг.

“Тэгдүйгээс”: хотол нэрийдэх өөрийн бэлгэ чанараар бүтэхийг хоригчийн гурван ухаанаар хорин зохионо.

Атгаг үгүй эрхтний мэдэлд харгалзсан барих дүрт зай бус гэдгийг “Тэгдүйд” зүүдний дүрс хөрөг тэргүүтний ухаанаар “Хорьтод” хувьгүй хумхийн тоосыг хорих ухаан хийгээд “Мигдагт” хумх хурах хийгээд нарийн барих утга мөнийг хорихын ухаанаар “Намдэлд” барих дүрт нь бэлгэ чанар төрөхөд адил хорих ухаан хийгээд “хамт нэг магад зорих” учир шалтгаанаар хорин зохионо. Өөрийн үндэстийн учир шалтгааны эсрэг хоригдохуун: Хорлолгүй оюун дор үзэгдсэний эрхээр агуулах бус орон өөрийн орших ёсны талаас бүтэх нь Шиванцэ гэгээний “Умжангийн” үндэс, тайлбар тэргүүтнээс: мөн чанарын талаас шинжлэхэд нэг хийгээд олноос хагацах. Шалтгааныг шинжлэгч

“Доржсэгман”, үрийг шинжлэгч байх үгүй төрөхийг хорих тоонд нь шинжлэгч дөрвөн мухрын төрөхийг хорих учир шалтгаан нугуудаар хорин зохиох бөгөөд “Лигдэнжидийг” дагагч нугууд бээр “Умнимбогийн” үндэс тайлбараас учир шалтгааныг адилтгах ухаанаар зохионо.

Хэтрүүлэгчийн хоригдохуун нь: Юмс, бодгальс нь атгагаар нэрийдсэн төдий бус, өөрийн бэлгэ чанараар бүтэх нь Балдан Даваадагвын "Уманжүгээс" дөрвөн хязгаарт төрөхийг хорих ухаан хийгээд тийн долоон ухаанаар хорин зохионо.

Төв үзлийн ишээс номлосон хоригдохууныг хоригч ухаан бүгдийн манлай нь хоёр хязгаарыг нэг зэрэг арилган, ухааны хаан шүтэн барилдлагын ухаан ямагт мөн гэж номлосон.

Тэдгээр ч чухал эрхэм нэр төдийг ярьсан нь мөн юм. Их тэрэгтэн нүгүүдийн ишээс гарсан шүтэн барилдлагын хоосон чанарыг батлан үйлдэгч ухаан нь хязгааргүй юм. Тэр ч энэ насны өргөл хүндлэл, яруу алдар төдийд харгалзалгүй үнэн зүрхнээсээ сансар хорвоогийн язгуурыг сэглэн үйлдэх аргыг эрэгч нүгүүд бээр гүнзгий номын ёс тэр хийгээд түүний аймагт сайн суралцах хэрэгтэй. Ухааны эрхэм тэдгээрийн аль ч ёсыг, наад зах нь сэтгэл шинжлэх төдийн ухаарлыг олохыг шамдах хэрэгтэй. Энэ ёс нь ийн хэмээн зөөлөн итгэлт лам Зонхов бээр ялгалтай дотогш харагш бээр бодитын тэр ямагтыг нотлон буулгагч гагц үүд, үнэхээр ухааны номын хэцүү бэрх орон дор олон шамдлаар дахин дахин суралцаарай хэмээн зарлиг хайрласан мэт болой. Игчааны хэлэх баримталдаг ёсон лугаа тохирсон тогтсон тааллын тийн агуулгыг хураангуй бөгөөд аньс утга бүгдийг багтаасан энэ адил нэгийг бичвээс өөртөө болон бусдад тус хүргэх гэсэн дур хүсэл эртнээс байсны дээр номын мэлмий төгөлдөр, буяны садны зарим багш нараас зохиож бичвэл сайшаан зөвлөсөн бөгөөд саяхан зарим шавь нар бичих хэрэгтэйн зохилдох шалтгааныг бүрэлдүүлснээр Гандан тэгчэнлин хийдийн олон шавь нарын адагт багтах Лувсандаян нэрт бээр Лосолингийн игчааны журмыг баримтлан бусад тогтсон тааллын игчааны зохиолуудаар чимэглэн зохиосны бичээч нь номын нүдэт Шавран "агважав бээр үйлдвэй.